

SĀARUN WOODA

Sāarun Woodan tirerun gari sun sōmō wooda ye Isireliba ba swī ba ka Gusunō sāwa. Yāku kowoba ba tōmbu wooda ye sōosi. Wooda ye, ya bu sōsimōwa gāa ni nu disi mō ka ni nu n̄ disi mō. Ya maa nee, n weene Isireliba ba n deere bu sere Gusunō susi.

Tire ten kpunaa

1. Yākunun wooda, wiru 1n di sere wiru 7.
2. Wooda ye ba yi yāku kowobun sō, wiru 8n di sere wiru 10.
3. Ye ya disi mō ka ye ya n̄ disi mō, wiru 11n di sere wiru 15.
4. Toranun yākunu, wiru 16.
5. Deerasiabu ka sāarun wooda, wiru 17n di sere wiru 27.

YĀKU NI ISIRELIBA BA KOO KO

Yāku dōo mwaararugiu

¹ Yinni Gusunō u Mōwisi sokā saa win kuu beku-rugii tēn mi ba ra nūn sān di. ² U nūn sōwa u nee, a Isireliba sōwō a nee, ben goo ù n kī u ne, Yinni Gusunō yākuru kua, u koo kpī u ketē go, n̄ kun me yāaru.

³ N n yāku dōo mwaararugira yēro u mō ka ketē, ketē ye, ya ko n sāawa ketē kinetu te ta n̄ alebu gaa mō. U koo yāku te kowa nen sāa yerun kōnnōwō, kpa u ka ne, Yinni Gusunōn durom wa. ⁴ U koo win nōma sōndiwa ketē yen wiru wōllō ye ne Gusunō na wura yu ka win durum wukiri. ⁵ U koo ketē ye gowa ne, Yinni Gusunōn wuswaaō nen kuu ten

kōnnōwō. Aronin bibu be ba sāa yāku kowobu, beya ba koo yen yēm sua kpa bu mu yēka bu ka yāku yee ten nōo bōka sikerena. ⁶ Yen biru ba koo sabe te kokuwa kpa bu ten yaa bōtiri. ⁷ Yāku kowo bera ba koo yāku dāa yi yi kpa bu dōo doke. ⁸ Dōo wi sōora ba koo ye kpuro doke ka yen wiru ka yen gum. ⁹ Ba koo yen bōsō yānu ka yen wōbunu kpuro teawa kpa yāku kowobu bu ye kpuro dōo doke. Ya ko n sāawa yāku dōo mwaararuginu nīn nubura koo ne, Yinni Gusunō dore.

¹⁰ Goo ù n maa yāku dōo mwaararugiru mō ka yāaru, n̄ kun mē ka boo, yāa kinera u koo go, n̄ kun mē boo kinera te ta n̄ alebu gaa mō. ¹¹ U koo tu sakawa yāku yerun sōo yēsan nōm geu già Yinni Gusunōn wuswaa kpa yāku kowobu bu ten yēm sua bu yēka yēka bu ka yāku yerun nōo bōka sikerena. ¹² U koo yaa ye bōtiriwa kpa u kpēe yāku dōo sōo ka yen wiru ka yen gum sannu. ¹³ U koo yen bōsō yānu ka yen wōbunu sua u teawa, kpa yāku kowo u ye kpuro sua u dōo doke, yu dōo mwaara mam mam. Ya ko n sāawa yāku dōo mwaararugiru tēn nubura koo ne, Yinni Gusunō dore.

¹⁴ Goo ù n yāku dōo mwaararugiru mō ka gunōsu, kparukona u koo ka tu ko, n̄ kun mē totobērenu. ¹⁵ Yāku kowo u koo ka gunō ge na yāku yero. Kpa u gen wiru bura kpa u gen yēm yēka yēka yēka yee ten yēsao. ¹⁶ U koo gen sansu wukiriwa kpa u gen yōōru wīa u kō yāku yerun sōo yari yero già mī ba ra torom wisi. ¹⁷ Kpa u gu bera besi yiru u kun sōsiane. Yen biruwa u koo gu dōo kpēe, kpa gu dōo mwaara. Ya ko n sāawa yāku dōo mwaararugiru tēn nuburu ta koo ne Yinni Gusunō dore.

2

Yāku ni ba kua ka dīa binnu

¹ Goo ù n kĩ u Yinni Gusunø yākuru kua ka win dīa binnu, soma u koo sua, u mu burina ka gum ka sere turare ye ba ra dōo doke yāku yero. ² U koo ka ye dawa Aronin bibun mi be ba sāa yāku kowobu. Ben turowa u koo som mēn nōm wōo teeru sōka u doke yāku yerun wōllō ka turare ye kpuro kpa u dōo doke. Yera ya koo de Gusunø u n yēro yaaye. Ya ko n sāawa yāku dōo mwaararugiru tēn nubura koo Yinni Gusunø dore. ³ Som mē mu tie mu ko n sāawa Aroni ka win bibugim. Mu kuāwa mi dīa deeranu, domi ba ka nu Yinni Gusunø yākuru kua.

⁴ À n Yinni Gusunø yākuru kuammē ka kira ni ba wōewa, kaa nu kowa ka som mē ba gum yēka n̄ kun mē mē ba ka gum burina ba n̄ seeyatia doke.

⁵ Bā n koo yāku te kon na ka kira ni ba sōnwa, ba koo nu kowa ka som buu te ba burina ka gum, seeyatia sari. ⁶ Yen biru ba koo nu muririwa kpa bu gum yēka nin wōllō. Ya ko n sāawa yākuru.

⁷ Bā n koo yāku te kon na, ka kira te ba koo wō, ba koo tu kowa ka som buuru te ba burina ka gum.

⁸ Ba koo ka yāku kira te dawa Yinni Gusunøn sāa yero. Kpa u tu yāku kowo wē u ka tu da yāku yero.

⁹ U koo ten garu mura te ta koo de Yinni Gusunø u n yēro yaaye kpa u tu dōo doke yāku yee ten mi, kpa tu dōo mwaara. Ta ko n sāawa yāku dōo mwaararugiru tēn nubura koo Yinni Gusunø dore. ¹⁰ Kira ni nu tie, Aroni ka win biba ba ni mō. Nu kuāwa mi dīa deeranu domi ba ka nu Gusunø yāku dōo mwaararugiru kua.

¹¹ Kira ni ba koo ka yāku dōo mwaararugiru ko kpuro, bu ku raa nu seeyatia doke, bu ku raa maa

nu tim doke. ¹² Kaa kpī a ka wunen dīa gbiikinu Yinni Gusunə naawa. Adama a n̄ ka nu yāku dōo mwaararuginu mò yāku yerə.

¹³ Dīa ni a ka yākuru mò kpuro, kaa nu bōru dokewa. A ku duari a kun tu doke. Domi bōru ta sāawa wune ka Gusunən arukawanin yīreru. Yen sōna ba ko n̄ da tu doke yākuru baatere səo.

¹⁴ I n̄ kī i ka bēen gberun dīa gbiikinu na Yinni Gusunən mi, i ko i nu sōmewa kpa i nu nam i sere ka na. ¹⁵ Kpa i ka nu gum burina, i turare sōndi nin wollo. Ya ko n̄ sāawa yākuru. ¹⁶ Yāku kowowa u koo som mē mu sāa Gusunəgim dōo doke ka sere maa turare ye. Yera ya koo de Gusunə u n̄ yēro yaaye. Ya ko n̄ sāawa yāku dōo mwaararugiru Yinni Gusunən sō.

3

Siarabun yākunu

¹ Goo ù n̄ siarabun yākuru mò Yinni Gusunən mi ka kete kineru, n̄ kun mē ka kete nia, yen ye u wa kpurowa u koo ka na, ya kun gesi alebu mə. ² U koo win nəmu sōndiwa kete yen wiru wəllə kpa u ye saka kuu ten kənnəwə mi ba ra Yinni Gusunə sā. Kpa yāku kowo Aronin bibu bu yen yēm yēka bu ka sāa yerun nəo bəka sikerena. ³ Wee ye ba koo Yinni Gusunə dōo dokea, yera gum mē mu bəsə yānu tēke, ⁴ ka gabu swii yiru ka yin gum mē mu yi tēke yēsi yēsikə, ka yen buro ge ga yen woru wukiri. Ba koo gu wīawa ka gabu swii sannu. ⁵ Yāku kowoba ba koo ye kpuro dōo doke yu dōo mwaara ka yāku dōo mwaararugiru sannu. Ya ko n̄ sāawa yāku tēn nubura koo Yinni Gusunə dore.

6 Goo ù n siarabun yākuru mò ka yāaru, yāa te u wa kpurowa u koo ka na, baa ñ n nirun na, ta kun gesi alebu mò. **7** N n yāa kpēndun na, u koo ka tu dawa Yinni Gusunən wuswaaə. **8** Kpa u win nōma səndi ten wiru wəllə u sere tu saka Yinni Gusunən kurun kənnəwə. Saa yera yāku kowobu ba koo ten yem sua bu yēka bu ka yāku yee ten nəə bəka sikerena. **9** Wee ye ba koo Yinni Gusunə dōo dokea, yera ten gum, ka ten siru kpuro te ba koo buru saa ten gabu wāan di, ka gum me mu bəsənu wukiri, **10** ka ten gabu swii, ka ten gum me mu wāa yēsaə ka ten buro ge ga woru wukiri, ge ba koo wīa ka gabu swii sannu. **11** Yāku kowo u koo ye kpuro dōo dokewa yāku yerə, kpa ya n sāa yāku dōo mwaararugiru Yinni Gusunən sō.

12 Goo ù n maa ka boo yākuru mò, u koo ka gu dawa Yinni Gusunən wuswaaə. **13** U koo win nōma səndiwa boo gen wiru wəllə kuu ten kənnəwə, kpa u sere gu saka. Kpa yāku kowobu bu gen yem sua bu yēka yāku yerun nəə bəkaə bu ka sikerena. **14** Wee ye ba koo Yinni Gusunə dōo dokea, yera gum me mu gen bəsə yānu tēke, **15** ka gabu swii yiru ka gum me mu yi tēke ka gen buro ge ga woru wukiri, ge ba koo wīa ka gabu swii sannu. **16** Yāku kowowa u koo ye kpuro dōo doke mu dōo mwaara. Kpa ya n sāa yāku dōo mwaararugiru tēn nubura koo Yinni Gusunə dore.

Yen gum kpuro mu ko n sāawa Yinni Gusunəgim.

17 Yen sōna baa ñ n saa yeren na, mi i wāa kpuro, i wooda yeni mem nōowə sere ka baadommaə, yera i ku yaa gum di, i ku maa yen yem di.

Toranun yākunu

1. Yāku kowo tōnweron toranun yākuru

¹ Yinni Gusunə u Məwisi səəwə u nəe, ² a Isireliba wooda yeniba səəwə a nəe, goo ù n Yinni Gusunən wooda gaa tora u kun yē, wee ye u koo ko.

³ N n yāku kowon na u tora, ma win tora te, ta Isireliba kpuro torasia, u koo ka kete kinə kpəmbu nawa ge ga ñ alebu gaa mə, u go u ka win tora ten suuru wa. ⁴ U koo ka kete ye dawa Yinni Gusunən kurun kənnəwə, kpa u win nəma səndi yen wiru wəllə u sere ye saka Yinni Gusunən wuswaa. ⁵ Yen biru kpa u yen yəm sua u ka da kuu ten səəwə. ⁶ U koo ka mu win niki bia dekawa, kpa u mu yēka nən nəəba yiru kuu ten beku kare ten bera gia Yinni Gusunən wuswaa. ⁷ Yen biru u koo yəm me yēka kpakoro tēn mi ba ra turare dōo doken kāanə te ta wāa kuu ten səəwə, kpa u mən sukum wisi yāku yerun temə te ta wāa kuu ten kənnəwə. ⁸ U koo yaa yen gum kpuro wuna me mu wāa bəsə yānu səə, ⁹ ka yen gabu swii, ka gum me mu gabu swii yi wukiri yēsi yēsikə, ka buro ge ga woru wukiri, ge ba koo wīa ka gabu swii sannu. ¹⁰ Ye ba ra wīe bà n siarabun yākuru mə gesi, yera ba koo maa wīa yeni səə. Yen biru yāku kowo tōnwerowa u koo ye dōo doke yāku yerun wəllə. ¹¹⁻¹² U koo ye ya tie kpuro gurawa u ka da sansanin biruə mi ba gəsa ba n da yāku dōo mwaararugirun torom kube. Miya u koo yen gəna ka yaa ye ya tie kpuro dōo doke torom mən wəllə, ka yen wiru ka yen wəbunu ka yen bəsə yānu.

2. Yāku te ba koo ko

Isireliba kpuron torarun sõ

¹³ Isireliba kpuro bà n Gusunən wooda gaa sara ba ñ ka baaru, ba torawa mi. ¹⁴ Adama bà n tuba ma ba torawa mi, ba koo naa kinε kpembu gowa bu ka ben tora ten suuru kana. Ba koo ka naa kinε te dawa Yinni Gusunən kurun kənnəwə. ¹⁵ Kpa Isireliban wirugibu bu ben nəma səndi naa yen wiru wəllə kpa ben turo u ye saka Yinni Gusunən wuswaaø. ¹⁶ Yāku kowo tənwerowa u koo yen yəm fiiko sua u ka da kuu ten mi. ¹⁷ Saa ye səəra u koo yəm mə deka ka win niki bia kpa u mu yēka nən nəəba yiru kuu ten beku kare ten deedeeru. ¹⁸ Yen biru, kpa u maa kpakoro tēn mi u ra turare dəø doken kāanu yəm yēka. Yəm mə mu tie, kpa u mu wisi yāku yerun temə te ta wāa kuu ten kənnəwə. ¹⁹ Yen biru u koo yaa yen gum kpuro sua u dəø doke yāku yerun wəllə. ²⁰ Nge mə u raa kua win tiin torarun sõ, nge meya u koo ko Isireliba kpuron tora ten sõ kpa Gusunə u sere bu suuru kua. ²¹ Yen biru kpa u ka yaa ye ya tie da sansanin biruə kpa bu ye doke dəø səø nge mə ba raa kua wi, yāku kowon torarun sõ. Yāku te, ta sāawa Isireliba kpuro bu ka ben torarun suuru wa.

3. Yāku te Isireliban wirugii

u koo ko win torarun sõ

²² Isireliban wirugii goo ù n Gusunən wooda gaa sara u ñ ka baaru, u torawa mi. ²³ Adama ù n tuba ma u tora, boo kinera u koo go te ta ñ alebu gaa mə u ka yākuru ko. Kpa Gusunə u nùn win tora te suuru kua. ²⁴ U n ka boo ge na, u koo win nəma səndiwa boo gen wəllə kpa u gu saka mi ba ra yāku dəø mwaararuginun yaa sake. Yāku te, ta sāawa torarun suurugiru. ²⁵ Yāku kowo wi, u koo ka win

niki bia yem me dēkawa kpa u mu yēka yāku yerun kāanu sōo. Yem me mu tie, kpa u mu wisi yāku yee ten temō. ²⁶ U koo yaa yen gum kpuro suawa u dō doke nge me ba ra siarabun yākuru ko. Nge meya yāku kowo tōnwero wi, u koo ko u ka wirugii win torarun suuru kana. Saa ye sōo, Gusunō u koo nùn tu suuru kua.

4. Yāku te ba koo ko

tōn diron torarun sō

²⁷ Tōn diro goo ù n Gusunōn wooda gaa sara u n̄ ka baaru, u torawa mi. ²⁸ Adama ù n tuba ma u torawa, boo niu ge ga n̄ alebu gaa mōwa u koo ka yākuru ko Gusunō u ka nùn win toraru suuru kua. ²⁹ U koo win nōma sōndiwā boo gen wiru wōllō kpa u gu saka mi ba ra yāku dō mwaararugirun yaa sake. ³⁰ Yen biru, yāku kowo u koo na u yem me dēka ka win niki bia, kpa u mu yēka yāku yerun kāanō, kpa u yem me mu tie wisi yāku yee ten temō. ³¹ Yen biru, ba koo yaa yen gum kpuro wīawa nge me ba ra siarabun yākurugim wīe. Kpa yāku kowo u mu dō meni, kpa men nuburu tu Yinni Gusunō dore. Nge meya yāku kowo wi, u koo ka toro wi suuru kana. Saa ye sōo, Gusunō u koo nùn suuru kua.

³² Toro wi, ù n maa kīn na, u ka yāa kpēndu yākuru ko, yāa nira u koo ka na u go, te ta n̄ alebu mo, u ka win torarun suuru wa. ³³ U n kī u tu go, u koo win nōma sōndiwā ten wiru wōllō kpa u tu saka mi ba ra yāku dō mwaararugirun yaa go. ³⁴ Yen biru yāku kowo u koo yem me dēka ka win niki bia u mu yēka yāku yerun kāanō. Yem me mu tie kpa u mu wisi sāa yee ten temō. ³⁵ Yen biru u koo yen

gum wīawa nge mε ba ra siarabun yākurugim wīε. Yāku kowowa u koo mε kpuro dōo doke ka yāku dōo mwaararugiru sannu. Nge mεya yāku kowo wi, u koo ko u ka toro wi suuru kana. Saa ye sōra Yinni Gusunə u koo nūn win tora te suuru kua.

5

5. Tora bwese bwesekan

yākunu

¹ Su tē nēe, goo u bōrua ma u koo seeda di gāa ni u wan sō, adama u n̄ gerua ye u wa, n̄ kun mε ye u yē. Saa ye sōo, yēro u torawa mi.

² Su tē kpam nēe, goo u gāanu baba ye ya disi mo u kun ka baaru, aa, yaa sabe te ba ku ra din gora? N̄ kun mε gbeeku yaa ye ba ku ra din gora? N̄ kun mε yaa ye ya ra kabirin gora? Saa ye sōo, yēro u disi duurawa mi.

³ Su maa tē nēe, goo ù n̄ win winsim baba wi u disi gεe mo yi yi koo nūn tiq, n̄ deema u n̄ yē, ma u ra ye tuba, yēro u torawa mi.

⁴ Toraru garu wee maa. Su tē nēe, goo u bōrua u win winsim kōsa kua n̄ kun mε u nūn gea kua, u n̄ bwisika, ù n̄ deema gari yi, gari giriyə u gerua, yēro u torawa mi.

⁵ Goo ù n̄ tora nin garu kua, u koo yen tuuba kowa. ⁶ Adama u sere tora ten suuru wa, u koo yāa niru n̄ kun mε boo niu gowa u ka Yinni Gusunə yākuru kua. Yen biru yāku kowo u koo nūn suuru kanabun wororu koosi, kpa u sere win torarun suuru wa.

6. Bwēebwēebun

toranun yākuru

⁷ Goo ù kun kpē u yāa niru ñ kun mε boo niu wa u ka torarun yākuru ko, u koo kpī u kparukonu yiru ñ kun mε totoberenu yiru kasu. Gunə gen teuwa ba koo ka torarun yākuru ko. Kpa bu maa kə teu geni yāku dɔɔ mwaararugiru ko. ⁸ Ba koo gina yāku kowo wi gunə ge wēwa ge ba ka torarun suuru kanabu na mi, kpa u gen wñiru bua u kun sɔsie. ⁹ Kpa u gen yem deka u yēke yāku yerun nəø bəkao, mε mu tie kpa u wisi ten temə. Ya ko n sāawa torarun yākuru. ¹⁰ Yen biru yāku kowo u koo gunə yiruse sua nge mε wooda ya gerua u ka yāku dɔɔ mwaararugiru garu ko. Kpa u nùn suuru kanabun wororu koosi. Nge mεya Gusunə u koo ka yēro suuru kua.

¹¹ Goo ù kun kpē u kparukonu yiru ye wa, ñ kun mε totoberenu yiru ye, u ka som buuru kilo nne na u ka yākuru ko kpa u ka win torarun suuru wa. Adama u ku mu gum doke, u ku maa mu turare doke, domi u ka mu nawa u ka win torarun suuru wa. ¹² U koo ka som mε dawa yāku kowon mi kpa yāku kowo wi, u men nəm kure teeru səka u dɔɔ doke mi ba ra yāku dɔɔ mwaararugiru ko. Som nəm kure tee te, ta koo de Yinni Gusunə u n yēro yaaye. Yāku tera ta koo de u win torarun suuru wa. ¹³ Saa ye səo, yāku kowo wi, u koo wi u tora suuru kanabun wororu koosi. Kpa Gusunə u nùn win torarun suuru kua.

Kpa yāku kowo u mε mu tie sua win tiin sɔ, nge gberun dñanun yākunu.

Yāku ni ba ra ka toranu səme

¹⁴ Yinni Gusunə u Məwisi sɔɔwa u nee, ¹⁵ goo ù n gāanu nəni ni n weene u Yinni Gusunən wẽ, ma u ñ yē ma Yinni Gusunəgina, wee ye u koo ko

win tora ten sō. Kaa nūn yāa kinēru te ta ñ alebu gaa mōn geeru burawa te u koo kasu u ka na u ka torarun sōmbun yākuru ko. Kaa ten gee te burawa ka sii geesun gobi yi ba ra di Yinni Gusunōn kuu bekurugirō. ¹⁶ Kpa u ka gāa ni u nēni mi na. Yen biruwa u koo maa ka nin bōnu nōebusen tia na. Yāku kowowa u koo ye wē. Yāku kowo wiya u koo nūn torarun yākuru kua, kpa u sere suuru wa.

¹⁷ Goo ù n Yinni Gusunōn wooda gaa sara, baa u kun yē, u torawa mi. Yen torara ko n nūn wāasiwa. ¹⁸ Yen sō, u koo ka yāa kinēru te ta ñ alebu gaa mō dawa yāku kowon mi, win tora ten sō nge mē n weene u kēsia. Kpa yāku kowo u nūn suuru kanabun wororu koosi. Saa ye sōora Gusunō u koo nūn suuru kua. ¹⁹ Ya ko n sāawa torarun sōmbun yākuru. Domi yēro u Yinni Gusunō torariwa.

²⁰ Yinni Gusunō u kpam Mōwisi sōowa u nēe, ²¹ goo ù n win winsim weesu kua gāa ni u nūn berusie sōo, ñ kun mē u bōkura, ñ kun mē u gbēna, ñ kun mē u kawa, ²² ñ kun mē u gāanu dōba ma u siki, ñ kun mē u bōri weesugii kua, ²³ tōnu win bweseru u Yinni Gusunō torariwa mi. U koo gāa ni u gbēna mi wesia, ñ kun mē ni u kawa mi, ñ kun mē ye ba nūn berusia mi, ñ kun mē ye u dōba ma u siki, ²⁴ ñ kun mē yēn bōri u kua mi. Adama n ñ mō ye tōna u koo wesia. U koo maa yen bōnu nōebusen tia kēsiawa dōma te u koo win torarun sōmbun yākuru ko. ²⁵ U koo ka yāa kinēru dawa yāku kowon mi, te ta gāa nin gobin saka tura bu ka ye Yinni Gusunō yākuru kua. ²⁶ Yinni Gusunōn wuswaaora yāku kowo u koo nūn suuru kanabun wororu koosi. Yen biru Gusunō u koo yēro suuru kua, baa ñ n mēren na win torara ne.

6

Yākunun woodaba

1. Yāku dōo mwaararugii

te yāku kowobu ba ko n da ko

¹ Yinni Gusunə u Məwisi səəwə u neε, ² a Aroni ka win bibu wooda yeni wēeyə a neε, wee ye ya sāa yāku dōo mwaararugirun wooda.

Ten yāku yaa ya ko n wāawa dōo səə wāku giriru, kpa bu ku de dōo wi, u gbi sere yam mu ka sāra.

³ Yen biru yāku kowo u koo win tako sebewa ka win sokoto kpiriru kpa u yāku dōo mwaararugii ten torom gura u yi yāku yee ten bəkuə. ⁴ Yen biruwa u koo win yāa ni pota kpa u kpaanu doke u sere torom me sua u ka yari sansanin di. Kpa u ka mu da yam mi ba gəsa men səə u yi mi. ⁵ Dōo wi u mwaaramə yāku yee ten mi, ba n̄ koo de u gbi pai! Bururu baatere yāku kowo u ko n da tu dāa dokewa. Yen wəlləwa u koo yāku yaa səndi ka sere siarabun yāku gum. ⁶ Dōo u ko n wāawa yāku yee te səə sere ka baadommaə, ba n̄ koo de u gbi.

2. Yākuru te ba ra ko

ka gberun dīanu

⁷ Yāku te ba ra ko ka gberun dīanun wooda wee.

Aronin biba ba ko n da ka tu de yāku yerə Yinni Gusunən wuswaaə. ⁸ Kpa ben wi u yākuru mə dəmə te, u som nəm kure teeru səka me ba ka yākuru na me ba gum wisi, ka turare kpuro, kpa bu ye kpuro mənna bu dōo doke kpa ten nuburu tu Gusunə dore kpa u n yēro yaaye. ⁹⁻¹⁰ Som me mu tiara Aroni ka win biba ba koo me di. Yera ya ko n sāa begia yāku dōo mwaararugiru səə. Adama ba koo mu

diwa Yinni Gusunən kuu bekurugirun yaaraø. Ba ñ me pëe seeyatia dokemo. Ya sāawa nēnem nge yāku te ba kua bu ka torarun suuru wan dīanu, ñ kun me te ba ra ka toraru sōmen dīanu. ¹¹ Aronin bii tōn durø baawurewa u koo dīa ni di. Yeni ya ko n sāawa wooda win bibun bweseru sōo sere ka baadommaø. Tōn tuko wi u koo nu baba kpuro u koo gbiwa.

¹² Yinni Gusunø u kpam Mōwisi sōowā u neε, yāku te Aroni ka win bibu ba koo Yinni Gusunø kua wee.

¹³ Bā n Aroni ka win bibu tusia mā ba kua nēn yāku kowobu, sāa dēma ten diya ba ko n da som kilo ita ka yākuru ko tōo baatere, tia ka bənu bururu, yoka maa tia ka bənu. ¹⁴ Ba koo som me mōmwa buturu buturu, kpa bu me sōme siru sōo ka gum, kpa mēn nuburu tu ne, Yinni Gusunø dore.

¹⁵ Yāku kowo wi ba gum tāre ba gəsa Aronin bibu sōo u ka nūn kēsire ko, win tii u koo tu kowa. Ya ko n sāawa wooda sere ka baadommaø ne, Yinni Gusunən sō. Ba koo som me dōo dokewa kpuro. ¹⁶ Yāku te yāku kowon tii u kua, ba koo de tu dōo mwaarawa mam mam, ba ñ koo tu di.

3. Yāku te ba koo ko

bu ka suuru kana

¹⁷ Yinni Gusunø u maa Mōwisi sōowā u neε, ¹⁸ a Aroni ka win bibu sōowā a neε, yāku te ba koo ko bu ka suuru kanan wooda wee.

Yam mi ba ra yāku dōo mwaararugirun yāku yaa sake, miya ba koo yāku tenin yaa saka. Ya ko n sāawa gāa dēeranu. ¹⁹ Yāku kowo wi u koo yāku te ko wiya u koo ye di. U koo ye diwa yam dēeramo, kuu ten yaaraø. ²⁰ Tōn tuko wi u koo yāku yaa ye baba kpuro u koo gbiwa. Yāku yaa yen yēm mù

n wisi win yaberø u koo tu teawa Yam deeram mi.
21 Bà n tu sawa wekeru səə te ba kua ka səndu, ba koo weke te kərawa. N n maa weke te ba kua ka sii gandun na, ba koo tu teawa sāa sāa ka nim. **22** Yāku kowo tən durø baawurewa u koo kpī u tu di domi ta sāawa dīa deeranu. **23** Adama ba n̄ koo torarun yāku yaa tem tēn yem ba ka dua sāa yero. Ba koo ye dōo dokewa yu dōo mwaara mam mam.

7

*4. Yāku te ba ra ko**bu ka toraru sōme*

1 Yinni Gusunə u Məwisi səəwa u nee, yāku te ba ra ko bu ka toraru sōmen wooda wee.

Yāku te, ta ko n sāawa yāku deeraru. **2** Mi ba ra yāku dōo mwaararugirun yaa sake, miya ba koo maa ten yaa saka, kpa bu yaa yen yem yēka yāku yerun nōo bəkao bu ka sikerena. **3** Yaan mi ba koo ka Yinni Gusunə yākuru kua wee, yera yen gum kpuro, ka yen siru ka bəsə yānun gum, **4** ka yen gabu swii yiru, ka gum me mu yi tēke yēsi yēsika, ka yen buro ge ga woru wukiri. **5** Yāku kowo u koo ye kpuro dōo dokewa yāku yero Yinni Gusunən sō. Yāku te, ta sāawa te ta koo toraru sōme. **6** Yāku kowo tən durø baawurewa u koo tu di. Ba koo tu diwa Yam deeram domi ta sāawa dīa deeranu. **7** Yen wooda ye, ya sāawa tia ka torarun yākurugia. Yāku kowo wi u yāku te kua, wiya u yen yaa mo.

*5. Ye ya ko n sāa**yāku kowobugia*

8 Goo ù n yāku dōo mwaararugiru kua, yāku kowo wi u nūn tu kua wiya u ten gəna mo. **9** Yāku

te ba kua ka gberun dīanu ba wōowawa? Aawo, ba sōnwawa? Yāku kowo wi u tu kua wiya u tu mō. **10** Adama ni ba ka gum burina ka ni ba n̄ yeesie, ba koo nu Aronin bibu bōnu kuawa.

6. Siarabun yākuru

11 Siarabun yākurun wooda wee.

12 Goo ù n siarabun yākuru mō, u koo kira bwe-senu ita kowa. U koo gbiikinu ko ka gum nu kun seeyatia mō, kpa u yirusenun som gum yēka nu kun seeyatia mō, kpa u itasenun som burina ka gum u sōme. **13** Kira nin biru, u koo pēe ye ba seeyatia doke sosi mi, ka sere win siarabun yākunun yaa. **14** Ba koo yāku dīa nin baaniren sukum suawa wōllō bu Yinni Gusunō sōosi. Yera ya ko n sāa wi u yēm yēkaginu. **15** Dōma te ba siara bin yākuru kua, yen dōma tera ba koo ten yaa di, ba n̄ koo de ten yaa yu yam sāra.

16 Adama goo ù n yākuru kua u ka win nōo mwēeru yibia n̄ kun mē win tii ù n gōru doke u ka nē, Yinni Gusunō kēru wē, u koo kpī u ten yaan sukum di yen tōo te, kpa u sukum yi sere sisiru.

17 Adama yā n maa wure ya tiara sōo itaseru ba koo ye dōo meniwa. **18** Goo ù n siarabun yāku yaa ye ya tiara sere sōo ita tema, Gusunō kun maa yēron yāku te mwaamo. U win yākuru garisiwa mi kam domi yaa ye, ya disi duura. Wī u maa ye tema, yēro u torawa mi. **19** Mēya bà n maa ka yāku yaa gāanu babā ni nu disi mō, ba koo ye dōo meniwa, ba n̄ ye dimō.

Wi u kun disi mō, wiya koo yāku yaa tem, **20** adama goo ù n wāa disi gēe sōo u ka siarabun yākuru dimō te ba Yinni Gusunō kua, ba koo yēro

girawa win təmbun suunu səən di. ²¹ Goo ù n maa tənu baba wi u disi mə, n̄ kun me yaa gaa ye ya sāa seseru, n̄ kun me gāanu ganu ni nu disi mə, ma u ka siarabun yākuru di te ba Yinni Gusunə kua ba koo yēro girawa win təmbun suunu səən di.

Wooda Isireliban sō

²² Yinni Gusunə u maa Məwisi sōwə u neε, ²³ a Isireliba sōwə a neε, bu ku yaa gaan gum di nge yāaru n̄ kun me kete, n̄ kun me boo. Bu ku yen gaan gum di. ²⁴ Sabe te gbeeku yaa ya go, n̄ kun me te ta gu, i ko i kpī i ka ten gum gāanu ko. Adama i n̄ mu dimə. ²⁵ Goo ù n yākurun yaan gum di me ba ka Yinni Gusunə yāku dōo mwaararugiru kua, ba koo yēro girawa wigibun suunu səən di. ²⁶ I ku gunə gagun yem di n̄ kun me yaa gaa, baa mi i da kpuro. ²⁷ Wi u mu di, ba koo yēro girawa win təmbun suunu səən di.

²⁸ Yinni Gusunə u Məwisi sōwə u neε, ²⁹ a Isireliba wooda yeni wēeyə a neε, goo ù n ne Yinni Gusunə siarabun yākuru kuammə, u koo wunawa ye ya sāa negia. ³⁰ Win tiiwa u koo ka ne, Yinni Gusunə yen gum ka yen guro guroru naawa u kpara nen wuswaa. ³¹ Yāku kowowa u koo yen gum me dōo doke yāku yero. Adama yaa guro guro te, ta ko n sāawa Aroni ka win bibugiru. ³² Yāku yaa yen nəmu nəm geuguu ga ko n maa sāawa Aroni ka win bibuguu. ³³ Yaa nəmu ge, ga ko n sāawa Aronin biiguu wi u yem yēka ma u yaa gum me doke yāku yero. ³⁴ Yaa nəmu ge, ge ba man sōəsi, ka yen guro guro te ba kpara nen wuswaa sanam me ba siarabun yākuru mə mi, yera ya ko n da n sāa Aroni ka win bibugia sere ka baadommə.

³⁵ Yāku dōo mwaararuginu sōo, yeniwa ya ko n sāa Aroni ka win bibugia dōma tēn di ba koo bu gum tāre bu ka ko yāku kowobu. ³⁶ Wooda yera Yinni Gusunō u Isireliba wēemō bu ka Aroni ka win bibu yaa ye wē saa dōma tēn di ba bu gum tāre bu ka ko yāku kowobu. Ba ko n da bu ye kuewa sere ka ben bibun bwesero.

³⁷ Nge meya ba ko n da ko bā n yāku dōo mwaararugiru mō, n̄ kun me bā n yākuru mō ka gberun dīanu, n̄ kun me bā n torarun yākuru mō, n̄ kun me bā n yākuru mō te ba ra ka toraru sōme, n̄ kun me te ba ra ko bu ka tōnu gum tāre u sere sōmburu tore, n̄ kun me bā n siarabun yākuru mō. ³⁸ Yinni Gusunōwa u Mōwisi wooda yeni wē gbaburō, Sinain guurō, tōo te u bu wooda wē bu ka nūn yākunu kua.

BA YĀKU KOWO GBIIKOBU TUSIA KA WORORU

8

Woro te ba koo ko

yāku kowobun sō bu sere

sōmburu tore

¹ Yinni Gusunō u Mōwisi sōowa u nēe, ²⁻³ a Aroni ka win bibu sokuo Yinni Gusunōn kurun kōnnōwō. Kpa a de bu ka ben yāku yānu na ka gum me ba ra gāanu tāre bu ka nu gōsi Yinni Gusunōn sō ka naa kine te ba koo ka torarun yākuru ko ka yāa kinēnu yiru ka bire te ta pēe mō ye ba n̄ seeyatia doke. A maa Isireliba kpuro menno mi.

⁴ Ma Mōwisi u Yinni Gusunōn gari yi wura u Isireliba kpuro menno sāa yee ten kōnnō mi. ⁵ Ma u

bu sō̄wa u nεε, wee ye Yinni Gusunə u gerua su ko.

⁶ Ma u dera Aroni ka win bibu ba na u bu wobura.

⁷ Ma u Aroni win tako sebusia ka sēkatia ye, ka yabe boogugii te, ka yabe tarakpe ge, ge u gbinisi yabe boogugii te sō̄o ka gen sēkatia. ⁸ Ma u bō̄o bara ye sōndi win tororu wōllə. Ma u urimu ka tumimu doke bō̄o bara yen sō̄owə. ⁹ Ma u dawani ye bōkuə win wirə. Ma u wuran batani ye mani nge mē Yinni Gusunə u nūn sō̄owa.

¹⁰ Mōwisi u gum mē sua u sāa yee te yēka ka ten dendì yānu kpuro, ma ta kua nēnem Yinni Gusunən sō̄. ¹¹ Ma u mu yēka nōn nōba yiru yāku yerun wōllə, ka ten dendì yānə ka boo sii ganduguu ge, ka gen yōratiyyə, ye kpuro ya n ka sāa Gusunən kuu bekurugirugia. ¹² Ma u Aroni gum mē tāre wirə u ka nūn wuna nēnem u ko yāku kowo. ¹³ Yen biru Mōwisi u maa Aronin bibu sokə u bu takoba dokeə ka sēkatii ka furəsu nge mē Yinni Gusunə u nūn sō̄owa.

¹⁴ Mōwisi u maa ka naa kinəru na te ba koo ka torarun yākuru ko. Ma Aroni ka win bibu ba ben nōma sōndi naa kinə ten wiru wōllə. ¹⁵ Ma Mōwisi u ye saka u yen yēm dēka ka win niki bia u tēeni yāku yerun kāanu wōllə ka sere maa ten nōo bōkao u ka sikerena. Nge meya u ka kuu te dēerasia. Ma u maa yēm yēka kuu ten temə. Nge meya u ka kuu te kua nēnem tēn mi ba ko n da toranun yākuru ko.

¹⁶ Ma u yen gum mē sua mē mu bō̄sə yānu tēke ka yen buro ge ga woru wukiri ka yen gabu swii yiru ye, ka yin gum sannu. Ye kpurowa u dō̄o doke yāku yerun wōllə. ¹⁷ Adama u naa kinə ten tii ka ten bisu ka ten gōna yarawa tō̄owə u dō̄o doke nge mē Yinni Gusunə u nūn sō̄owa.

¹⁸ U maa ka yāa kinəru na yāku dō̄o

mwaararugirun sō. Ma Aroni ka win bibu ba ben nōma sōndi yāa ten wiru wəllō. ¹⁹ Ma Mōwisi u tu saka u ten yēm yēka u ka yāku yee ten nōo bōka sikerena. ²⁰ Ma u yāa ten yaa bōora, yen biru u ten wiru dōo doke ka ten gum ka yaa ye u murura mi. ²¹ Ma u ten nuki ka ten kōri tea ka nim. Ma u yāa kinē ten yaa doke dōo sōo yāku yeru wəllō u ka yāku dōo mwaararugiru kua nge mē Yinni Gusunō u gerua. Ma yāku ten nubura Yinni Gusunō dore.

²² Yen biru u maa ka yāa kinēru yiruse na te ba koo ka Aroni ka win bibu tusia ma ba sāa yāku kowobu. Aroni ka win bibu ba ben nōma sōndi yāa ten wiru wəllō. ²³ Ma Mōwisi u tu saka, u ten yēm sua u tēeni Aronin soo nōm geuguuō ka nōm geun niki bii bākāo ka maa win nōo nōm geuguun niki bii bākāo. ²⁴ Ma u maa Aronin bibu soka u bu yaa yēm mē tēeni ben soo nōm geugisō, ka maa nōm geun niki bii bākanō ka ben naa nōm geugisun niki bii bākanō. Ma u yēm mē mu tie yēka yāku yee ten nōo bōkaō. ²⁵ Ma u yen gum sua ka yen siru ka yen nukin gum ka yen buro ka yen gabu swii ka sere yen nōm geu. ²⁶ Ma u pēē sua bireru sōo ye ba ñ seeyatia doke ka kira te ba kua ka gum ka sere maa kira sōndanu. Ma u ye kpuro sōndi yāa gum men wəllō ka yāa nōmu gen wəllō. ²⁷ Yen biru u ye Aroni ka win bibu wē. Ma u nēe, bu ye Yinni Gusunō wēyēo. Kpa bu ye sōosi beri berika. ²⁸ Yen biru u ye kpuro mwa ben nōman di u dōo mēni yāku dōo mwaararugii ten wəllō. Ma yen nubura Yinni Gusunō dore. Nge mēya ba ka Aroni ka win bibu wuna nēnēm. ²⁹ Ma Mōwisi u yāa ten guro guroru sua u tu sōosi beri berika Yinni Gusunōn wuswāao. Ma ta kua Mōwisigiru nge mē Yinni Gusunō u nūn

sō̄wa.

³⁰ Mōwisi u gum mε sua ka yεm fiiko mε mu wāa yāku yero wōllō, ma u mu Aroni yēka ka win sāa yānō ka sere maa win bibun wōllō ka ben sāa yānu sōo. Nge mεya u ka ye kpuro dēerasia u yi nēnēm.

³¹ Ma Mōwisi u Aroni ka win bibu sō̄wa u nēe, i yāku yaa ye saawo Yinni Gusunō wuswaaō. Miya i ko i ye di ka pēe ye ya wāa bire te sōo. Bεεya i ko ye di nge mε Yinni Gusunō u gerua. ³² Yaa ka pēe ye ya tiara, i ko ye kpuro dokewa dō̄ sōo yu dō̄ mwaara. ³³ I ko i n wāwā kuu ten kōnnō mi sere sōo nōoba yiru. I n̄ yariō min di. Domi sōo nōoba yiruwa i ko i ko ba n bēe tusiamō. ³⁴ Yinni Gusunōwa u yenin wooda wē i n da ko nge mε i wa sa kua gisō i ka bēen toranun suuru wa. ³⁵ N n̄ men na, i ko i sināwa kuu ten kōnnō mi sere sōo nōoba yiru, wōkuru ka sōo sōo. Kpa i win woodaba mēm nōowa i ku ra ka gbin sō. Wooda be Yinni Gusunō u man wē bera mi.

³⁶ Ma Aroni ka win bibu kpuro ba kua ye Yinni Gusunō u bu yiire saa Mōwisin min di.

9

Aroni ka win bibu

ba sōmburu torua

¹ Sōo nōoba itase, Mōwisi u Aroni ka win bibu soka ka sere Isireliban guro gurobu. ² U Aroni sō̄wa u nēe, a naa kine kpēndu suo a ka yākuru ko wunen torarun sō, kpa a yāa kinēru kasu a ka yāku dō̄ mwaararugiru ko. A n̄ kaa de yen gaa ya n alebu mō. Kpa a ka ye kpuro Yinni Gusunō yākuru kua sāa yero. ³ Yen biru kaa Isireliba sō a nēe, bu boo kinēru suo ben torarun yākuru sō ka naa buu ka yāaru ye kpuro ya n wō̄ tia tia mō, kpa ya kun alebu

gaa mɔ. Ba koo ka ye yāku dɔ̄o mwaararugiru kowa.
⁴ Kpa a maa ka naa kineru ka yāa kineru na bu ka siarabun yākuru ko Yinni Gusunən mi, ka som mɛ ba bura ka gum. Domi Yinni Gusunə u koo bɛe kure mi gisə.

⁵ Ba ka ye kpuro na kuu ten mi ye Mɔwisi u bikia. Ma be kpuro ba na Yinni Gusunən wuswaaø.
⁶ Mɔwisi u nɛe, i koowo ye Yinni Gusunə u gerua. Kpa u de win yiiko yu bɛe kure.

⁷ Mɔwisi u Aroni sɔ̄owə u nɛe, a susima yāku yeru mini, kpa a wunen tiin torarun yākuru ko ka yāku dɔ̄o mwaararugiru. Yen biru kpa a maa wunen tɔmbu Isireliban toranun yākuru ko nge mɛ Yinni Gusunə u gerua.

⁸ Ma Aroni u susi yāku yee ten bəkuə. Ma u naa kine kpem te go win torarun sɔ̄. ⁹ Ma win biba nùn yen yem wɛ. Ma u mu deka ka niki bia u t̄eeni sāa yerun kāanu sɔ̄o, ma u me mu tie wisi yāku yee ten temə. ¹⁰ Yen biru u yaa yen gum sua u dɔ̄o doke ka yen gabu swii yiru ka yen buro ge ga woru wukiri nge mɛ Yinni Gusunə u gerua. ¹¹ Adama yen yaa ka yen gəna, tɔ̄owəwa u da u ye dɔ̄o doke.

¹² Yen biru Aroni u yāa te saka bu ka yāku dɔ̄o mwaararugiru ko. Ma win biba ten yem sua ba nùn wɛ. Ma u mu yɛka u ka yāku yee ten nɔ̄o bəka sikerena. ¹³ Yen biru ba yāa ten yaa bɔ̄ra ba Aroni wɛ ka ten wiru. Ma u ye kpuro dɔ̄o doke. ¹⁴ U ten nuki tea ka ten kɔ̄ri u sɔndi yāku dɔ̄o mwaararugii ten wɔllə u dɔ̄o doke.

¹⁵ Yen biru u Isireliban yākunu kua. U boo ge saka ge ba koo ka yākuru ko tɔmbun toranun sɔ̄ ma u kua nge mɛ u raa yāku gbiikii te kua ka naa kine kpembu ge. ¹⁶ Yen biru u yāku dɔ̄o mwaararugiru

kua nge mε wooda ya gerua. ¹⁷ Ma u gberun dīanu sua u ka yākuru kua. U som nōm kureru sua u dō doke yāku yerun wəllə bururu baateren yāku dō mwaararugii te baasi. ¹⁸ U kete ye ka yāa kine te saka ba ka siarabun yākuru kua Isireliban sō. Ma win bibu ba nūn yen yem wē u ka mu yēka yāku yerun nōo bēkao u ka sikerena. ¹⁹ Ma ba maa nūn kete yen gum wē ka yāa ten siru ka maa ten gum mε mu ten bōso yānu tēke ka sere maa ten gabu swii ka maa ten buro ge ga woru wukiri. ²⁰ Ma u yaa yen gum sōndi yen guro gurorun wəllə. Yen biru u gum mε dō doke yāku yeru wəllə. ²¹ Ma Aroni u yaa yen guro guro ni sua ka yen nōm geu ge, u sōssi beri berika Yinni Gusunən wuswaaō nge mε Mōwisi u gerua.

²² Sanam mε Aroni u toranun yākunu ka yāku dō mwaararuginu ka siarabun yākunu kua u kpə, yera u nōma sua wəllə u Isireliba domaru kua. Yen biru u sara yāku yerun di.

²³ Mōwisi ka Aroni ba dua kuu ten mi. Ye ba yara, ma ba təmbu domaru kua. Saa yera Yinni Gusunə u bu win yiikon girima sōssi. ²⁴ Ma dō yari yara win wuswaan di yi da yi yāku dō mwaararugii te mwā ka yāku ni nu tien yaa gum mε. Ma Isireliba kpuro ba ye wa. Ma ba nuku dobun kuuki wəri ba yiira sere temə.

10

Aronin biba dō mwaara

¹ Aronin bibu Nadabu ka Abihu ben baawure u win dō guratia sua ba dō gure, ma ba turare doke mi. Yen biru ba ka Yinni Gusunə daawa kuu bekurugirə. Nge meya ba ka dō tuko da kuu ten

mi. N deema Yinni Gusunə u bu ye yinari. ² Yera u dera dɔ̄o u yara u bu di ma ba gu mi. ³ Ma Məwisi u Aroni sɔ̄wa u nεε, Yinni Gusunə u ñ daa bεε sɔ̄wa u nεε,
u kīwa be ba nùn susimə bu win dεeraru nasia,
kpa bu nùn bεere wε təmbu kpuron wuswaa?
Ma Aroni u win nəə mari.

⁴ Ma Məwisi u Misaeli ka Elisafani Usielin bibu soka. Usiel i wi, u sāawa Aronin tundon wənən bii. Məwisi u bu sɔ̄wa u nεε, i na i bεen wənənbun gonu sua kuu ten min di i ka nu da sansanin biruə.
⁵ Ma ba na ba goo ni sua ka nin takoba sannu ba ka da sansanin biruə nge mε Məwisi u gerua. ⁶ Ma Məwisi u Aroni ka win bibu yiru be ba tie Eleasaa ka Itamaa sɔ̄wa u nεε, i ku bεen winu deri diinu, i ku maa bεen yānu gεeku nuku sankiranun sō kpa Gusunə u ku raa bεe go kpa u ka Isireliba məru ko. Adama i de bεen mero bisibu Isireliba bu swī be dɔ̄o u din sō. ⁷ Been tii i ku doona kuu ten kənnən di kpa i ku ra ka gbin sō. Domi gum mε ba bεe tāre mi, mu bεe kuawa mi Yinni Gusunən yāku kowobu.

Ma Aroni ka win bii be, ba kua ye Məwisi u gerua.

Gusunə u yāku kowobu

yinari bu tam nə

⁸ Yinni Gusunə u Aroni sɔ̄wa u nεε, ⁹⁻¹¹ a ñ kaa tam bəəbəm gam nə wunə ka wunen bibu i n dəə nən kuu bekurugirə, kpa i ku ra ka gbin sō. Kpa i ka kpī i wunana ye ya sāa sāarugia ka ye ya ñ sāa sāarugia. Meyə i ko i maa kpī i wunana ye ya dεere ka ye ya ñ dεere. Meyə i ko i maa kpī i Isireliba Gusunən woodaba kpuro sɔ̄si ye u Məwisi wε. Yeni ya ko n sāawa wooda sere ka bεen bibun bweserə.

*Wooda ye ba yi**yāku dīanun sō*

¹² Mōwisi u Aroni ka win bibu yiru be ba nūn tie, Eleasaa ka Itamaa sōwa u nēe, i som mē suo mē ba ka yākunu kua mu tiara. Kpa i ka mu pēe ko ye i kun seeyatia doke. Kpa i ye di yāku yerun bōkuo. Domi nu kuawa mi dīa dēeranu. ¹³ I ko ye diwa yam dēeram sōo. Yera ya ko n sāa wunē ka wunen bibugia nge mē Yinni Gusunō u man sōwa. ¹⁴ Meyā wunē ka wunen bii tōn durōbu ka tōn kurōbu i ko i yaa nōmu ge ba kpara mi di ka guro guro te ba sōosi beri berika Yinni Gusunōn wuswaa. Yera ya ko n sāa wunē ka wunen bibugia Isireliba bā n siarabun yākuru kua. ¹⁵ Isireliba ba ko n da ka yen nōmu ge ka guro guro te newa ka sere maa yaa gum mē ba ra dōo doke yāku yerun wōllu mi. Bā n ye kpuro sōosi beri berika ba kpa, ya koo kowa wunē ka wunen bibugia. Ya ko n sāawa wooda sere ka baadommao nge mē Yinni Gusunō u gerua.

¹⁶ Yera Mōwisi u torarun yāku boo ge bikia. Adama u deema ba gu dōo meni. Yera u ka Aronin bibu yiru Eleasaa ka Itamaa mōru bara u nēe, ¹⁷ mban sōna i n̄ boo gen yaa temē Yinni Gusunōn kuru mini. Domi ga sāawa dīa dēeranu. Yinni Gusunō u bēe gu wēwa i ka Isireliba kpuron toranun yākuru ko. ¹⁸ Adama i n̄ ka gen yēm duumē Yinni Gusunōn kuu ten sōwō. N deema i ko i raa gen yaa temwa kuu ten mi nge mē Yinni Gusunō u man sōwa.

¹⁹ Aroni u Mōwisi sōwa u nēe, a yē ye n man deema sanam mē Isireliba ba Yinni Gusunō yākuru kua ben toranun sō ka maa yāku dōo mwaararugiru. Yen dōma te, nā n torarun suurun

yāku ten yaa di, ya koo Gusunø dore? Aawo! Ya ñ Gusunø doremø.

²⁰ Ma Aronin wisi bi, bu Møwisi dore.

YE YA DÆERE KA YE YA N DÆERE

11

Yaa ye ya sāa seseru

¹ Yinni Gusunø u Møwisi ka Aroni sɔ̄owø u neε,
² bu Isireliba sɔ̄owø bu neε, yεε yi ba koo kpī bu di
 wee. ³ Ba koo kpī bu yaa di ye ya naa kaburosø mø
 ma ya ra tuka ko. ⁴ Adama ba ñ yεε dimø yi yi ra tuka
 ko tɔ̄na ma yi ñ naa kaburosø mø. Nge meya ba ñ
 yooyoo temmø yèn sɔ̄ ga ñ naa kaburosø mø baa me
 ga ra tuka ko. Ba koo gu garisiwa yaa disigia. ⁵ Ba
 ñ koo yaa ye ba mò damaa* tem baa me ya ra tuka
 ko yèn sɔ̄ ya ñ naa kaburosø mø. ⁶ Meyø ba ñ koo
 maa wukun yaa tem domi ga ñ naa kaburosø mø
 baa me ga ra tuka ko. Ba koo gu garisiwa yaa disigia.
⁷ Meyø ba ñ koo maa kurusø di. Ga naa kaburosø
 mø adama ga ku ra tuka ko. Ba koo gu garisiwa yaa
 disigia. ⁸ Bu ku yεε yi di, bu ku maa yin gonu baba.
 Ba koo yi garisiwa disigii.

⁹ Yεε yi yi maa wāa daanø ka nim wɔ̄kuø, yi yi
 wāa nim sɔ̄ gesi kpuro yi ba koo di wee. Yiya
 yi yi kēeritii mø ka kokosø sannu. ¹⁰ Adama yi yi
 kun kēeritii mø ka kokosø sannu, ba koo yi garisiwa
 disigii. ¹¹ Ba ñ koo yi di. Meyø bu ku maa yin gonu
 baba. ¹² Yεε yi yi gesi wāa nim wɔ̄ku sɔ̄, ka daanø,
 ma yi ñ kēeritii ka koko si mø, ba koo yi garisiwa
 disigii.

* **11:5** damaa - Damaa ye, ya ka saataburu weenε.

¹³ Gunəsu səo, si ba koo garisi disigisu wee, siya gunə bakeru ka sere maa si su ra swēe di ka si su ra yaa di ¹⁴ ka yaberekunu ka sere si su ka nu weene ¹⁵ ka gbanamgbaanu ka maa si su ka nu weene ¹⁶ ka taataanu ka booro ka sere si su ka su weene ka kasa ka si su ka ye weene, ¹⁷ ka booro bweseru garu ka nim kpakpaye, ka booro dāa kōru ¹⁸ ka gunə gbamgbayaku ka gunə si su ra swēe din bweseru ¹⁹ ka swāa wīaku ka si su ka ye weene ka kō.

²⁰ I ku maa kōkōmii ni nu kasa ka naasu mō di. ²¹ Adama ni səo, i ko i kpī i di ni nu ra yōku tem səo ²² nge tweea ka gbō ka ni nu ka ye weene. ²³ Adama ni nu tie nu kasa ka naasu mō mi, i ku nu di.

Ye ya ra tənu ko disigii

²⁴ Yee geē wāa yin goru tənu ù n baba u koo ko disigii. Uko n disi mōwa sere ka tō ten yokəo. ²⁵ Wi u yin goru səowa, u koo win yānu teawa. Kpa u n wāa disi səo sere ka yokəo. ²⁶⁻²⁸ Yee yi i ko i garisi disigii yi wee. Yiya yi yi ñ naa kaburosu mō ka yi yi ku ra tuka ko ka sere yi yi naasu nne mō yi sīmō ka naa sēnu. Wi u yin gaa baba u disi duurawa mi sere ka tō ten yokəo. Wi u maa yin goru səowa u koo win yānu teawa kpa u n disi mō sere ka tō ten yokəo.

²⁹ Yee yi yi kabirimō səo wee yi i ko i garisi disigii. Yiya gunə yantaru ka gunə kiikiiru ka dēba ka ye ya ka ye weene kpuro ³⁰ ka duurubeeku ka sureru ka korombəoru ka sokoro ka sunə naki. ³¹ Yi kpurowa i ko i garisi disigii yee yi yi kabirimō səo. Wi u yin gaan goru baba u ko n disi mōwa sere ka tō ten yokəo. ³² Yin gaan goru tā n wōri dendy yānu səo ni ba kua ka dāa ñ kun mē ka bekuru ñ kun mē ka gōna

ñ kun mε ka saaki, dendì yāa ni, nu disi duurawā mi. Ba koo nu dokewā nim sōo sere ka tōo ten yokao. Yen biru nu sere dēera. ³³ Yen gaa yà n wekeru garu wōri te ba kua ka sōndu, ye ya wāa mi sōo kpuro ya disi duurawā mi. Ba koo weke te kōrāwa. Bā n nim doke weke te sōo, ma nim mε, mu tāra dīanu sōo ñ kun mε nōrura gaa sōo, ba koo ye kpuro garisiwa disi. ³⁴ Bā n nim doke weke te sōo, ma nim mε, mu dāare dīanu sōo ñ kun mε nōrura gaa sōo, ba koo ye kpuro garisiwa disi baa ñ n weke tere sōon na ya wāa. ³⁵ Mi yaa yen goru ta wōri kpuro gesi, doo koo yero ñ kun mε pēe wōo yero, ba koo ye kpuro kōsukuwa. Domi ye kpuro ya disi duurawā mi. ³⁶ Yaa goo te, tà n wōri dēkō sōo ñ kun mε daaro, i ñ ko i nim mε garisi disi. Adama wi u tu baba u disi duurawā. ³⁷ Tà n wōri dīa bwese te ba koo duure sōo, dīa bwese te, ta ñ disi duure. ³⁸ Adama bā n dāa dīa bwese te wasan na bu ka di, ta disi duurawā mi.

³⁹ Yaa ye ba ra di yà n ka tii gu, wi u yen goru baba, yēro u disi duurawā mi sere n ka ko tōo ten yoka. ⁴⁰ Wi u yen yaa tema ñ kun mε u yen goru sōowa, u koo win yānu teawa kpa u n disi mō sere ka tōo ten yokao.

⁴¹ I ku yee yi yi kabirimōn yaa tem ⁴² ka yi yi ra ka nukuru sī ka yi yi kabirimō ka naasu nne ñ kun mε yi yi naa dabiu mō. I ko ye kpuro deriwa mam mam. ⁴³ I ku de yee yin bweseru yi bēe ko disigibū. ⁴⁴ Domi ne Gusunō na sāawa bēen Yinni. I ko i tii dēerasia kpa i n dēere. Domi na sāawa Dēero. Yen sōna i ñ ko i tii disi doke ka yee yi yi kabirimō. ⁴⁵ Nēna na bēe yarama Egibitin di na n ka sāa bēen Yinni. Yen sō, i de i n dēere. Domi na dēere.

⁴⁶ Wooda yeni kpurowā na yi yee kpuron sō ka

gunəsu ka yee yi yi wāa nimə ka sere yi yi kabirimo.
47 Yera ya koo de i n da yaa wunane ye ba koo ka yākuru ko ka ye ba n̄ ka yākuru m̄. Meyā maa ya koo b̄ee s̄ōosi yaa ye i ko i di ka ye i n̄ dimo.

12

Tən kurə ù n maran wororu

1 Yinni Gusunə u Məwisi wooda w̄e u nee, **2** a Isireliba s̄ōwə a nee, tən kurə ù n gura sua ma u bii tən durə mara, u ko n disi məwa s̄ō nəoba yiru nge sanam me u yasa m̄. **3** S̄ō nəoba itase, kpa bu win bii wi bango kua. **4** Adama kurə wi, u ko n wāawa disi s̄ō s̄ō tena ka ita kpam u sere d̄eera yem me u yarin s̄ō marubun saa. Üku raa sāa yānu ganu baba, u ku raa maa da Gusunən kuu bekurugirə sere t̄ō te, tu ka turi.

5 N n maa tən kurən na u mara, u ko n wāawa disi s̄ō alusuma yiru. Ya ko n sāawa nge sanam me u yasa m̄. Yen biru u koo kowa s̄ō wata ka nəoba tia u sere d̄eera win yem me mu yarin s̄ō marubun saa.

6 Tən kurə wi u mara, win d̄eerasiabun saa yà n tura, u koo ka yāaru w̄ō tiagiru nawa u ka yāku d̄ō mwaararugiru ko. Kpa u totobərəru n̄ kun me kparuko sua u ka win torarun yākuru ko. **7** Yāku kowowa u koo ka ye yākuru ko. Kpa u n̄ün win torarun suuru kana. Saa ye s̄ōra u koo d̄eera win yem me mu yarin s̄ō.

Wooda yeniwa ne, Yinni Gusunə na w̄emə tən kurə wi u bii maran s̄ō.

8 U kun yāaru wa, u koo totobərenu yiru n̄ kun me kparukonu yiru kasu. Nin teuwa u koo ka yāku d̄ō mwaararugiru ko kpa u maa ka teu geni torarun

yākuru ko. Yāku kowowa u koo nùn yāku te kua.
Saa ye sōra u koo dēera.

13

Gənan bararun wooda

¹ Yinni Gusuno u Məwisi ka Aroni sōwa u nee,
² goo ù n məsiru mə wasi sō, n̄ kun m̄ debu, n̄ kun
 m̄ bau kpiku ge ga ka bara disigiru weene, ba koo
 ka yēro dawa yāku kowo Aroni mi n̄ kun m̄ win
 bibun turon mi. ³ Yāku kowo wiya u koo bara te
 m̄eeri. U n̄ deema bau ge, ga san kpikisu m̄, ma
 ga wōru m̄, saa ye sōra u koo gere ma yēro u bara
 disigiru baro. ⁴ U n̄ maa bau kpiku gagu m̄ ma ga
 n̄ wōru m̄, ma gen sansu kun buriri, yāku kowo u
 koo ka yēro dawa diru garu sō u kēnusi sō nōba
 yiru. ⁵ Sō nōba yiruse, yāku kowo ù n̄ wa bau ge,
 ga n̄ yabi, u koo maa nùn kēnusiwa sō nōba yiru.
⁶ Sō nōba yiruse te, yāku kowo u koo maa nùn
 yarawa u m̄eeri. U n̄ deema ga n̄ yabi baama, u koo
 yēro sōwa ma u dēere, ya sāawa debu, kpa u win
 yānu tea u dēera. ⁷ Amen biru, debu ye, yà n̄ yabi
 gōna ye sō, yēro u koo maa wurawa yāku kowo u
 nùn m̄eeri. ⁸ Yāku kowo wi, ù n̄ nùn m̄eera ma u
 deema ya yabi win gōna sō, u koo yēro sōwa ma u
 n̄ dēere, u bara disigiru mōwa.

⁹ Goo ù n̄ bara disigiru baro, ba koo ka nùn dawa
 yāku kowon mi. ¹⁰ Yāku kowo wiya u koo nùn
 m̄eeri. U n̄ bau kpiku wa mi, ma bau gen sansu
 buriri, ma gōna ye, ya boo kua, ¹¹ ya sāawa bara
 disigii te ta torumə yēron gōna sō. Yāku kowo u
 koo yēro garisiwa disigii. U n̄ maa nùn kēnusimō.
¹² Adama yāku kowo ù n̄ məsi məsiminu wa nu
 yabi yēron gōna kpuro sō, saa win wirun di sere ka

naasə, ¹³ u koo yēro garisiwa u dēere, domi win wasi kpuro yi burura. ¹⁴ Adama dəma te ba boo swāo wa win wasi səə, ba koo nūn garisiwa disigii. ¹⁵ Yāku kowon tiiwə u koo nūn mēeri. U n deema boo swāo u wāa mi, u koo nūn garisiwa disigii, domi ya sāawa bara disigiru. ¹⁶ Adama win wasi yi, yì n kəsa, ma yi burura kpuro, u koo maa dawa u yāku kowo wa. ¹⁷ Yen biru, yāku kowo u koo ye mēeriwa. U n wa ya burura, saa ye səə, u koo yēro garisiwa u dēere.

¹⁸ Goo ù n win bwisi kpaka səə ¹⁹ məsiru garu wa, ma u deema ta buriri, n̄ kun me ta s̄ri, yēro u koo dawa u tii s̄əosi yāku kowon mi. ²⁰ Yāku kowo wi, u koo nūn mēeriwa. U n deema məsi te, ta wəru mə, ma win wasin sansu su burura, saa ye səəra yāku kowo u koo nūn garisi disigii. Bara disigira ta yarimə saa bwisi kpaka yen min di. ²¹ Adama yāku kowo ù n wa ma san kpikisu sari məsi ten wəllo, yen biru məsi te, ta n̄ wəru mə, ma ta buriri fiiko, u koo durə wi kənusiwa dirə s̄əə nəəba yiru. ²² Məsi te, tə n gəna yabi, yāku kowo u koo nūn garisiwa disigii domi bara disigira ta nūn deema. ²³ Adama məsi te, ta kun yabi, ta sāawa bwisi kpaka. Saa ye səə, yāku kowo u koo gere ma yēro kun disi mə.

²⁴ Goo ù n dəə mwaara ma yen boo kpaka səə bau kpiku ga yara, n̄ kun me bau səə, yāku kowo u koo yēro mēeriwa. ²⁵ Gen sansu sù n kuə kpikisu ma wəru ga s̄əəsire gəna ye səə, saa ye səə bara disigira ta s̄əəsira mi. Yāku kowo u koo nūn garisiwa disigii. ²⁶ Adama yāku kowo ù n wa ma san kpikisu sari bau ge səə, ga n̄ maa wəru mə, ma ga buriri fiiko, u koo yēro kənusiwa dirə s̄əə nəəba yiru. ²⁷ S̄əə nəəba yiruse te, u koo nūn mēeri. U n wa bau ge, ga yabi win gəna səə, u koo nūn garisiwa disigii. Ta sāawa

bara disigiru. ²⁸ Adama bau ge, ga kun yabi, ma ga burura fem fem, dōo mwaara kpaka yera. Saa ye sōo, yāku kowo u koo nūn garisiwa u dēere.

²⁹ Tōn durō n̄ kun me tōn kurō ù n bau gagu mō win wirō, n̄ kun me win tonkurorō, ³⁰ yāku kowo u koo gu mēeriwa. Gà n wōru mō ma gen sansu su n̄ sinum mō, ma su swērama nge dōm buuru, yāku kowo u koo yēro garisiwa disigii. Ya sāawa wii kpaka ye ya wāa wirō, n̄ kun me tonkurorō. ³¹ Yāku kowo wi, ù n wa ya wōru mō, ma san wōkusu sari, u koo yēro kēnusiwa dirō sōo nōoba yiru. ³² Sōo nōoba yiruse te, u koo maa yēro mēeriwa. U n deema wii kpaka ye, ya n̄ yabi ma ya sansu mō si su ka dōm buuru weenē, ma su n̄ wōru mō, ³³ yēro u koo win sansu kōniwa. Adama u n̄ kpaka ye kōnimo. Yen biruwa yāku kowo u koo maa nūn kēnusi dirō sōo nōoba yiru. ³⁴ Sōo nōoba yiruse te, u koo ye mēeriwa. Wii kpaka ye, yā kun yabi, ma ya n̄ tīre ya gōna kere, yāku kowo u koo nūn garisiwa u dēere. U koo win yānu tea. Saa ye sōo, u deerawa mi. ³⁵ Adama wii kpaka ye, yā n dākuru yabi, yāku kowo u koo maa nūn mēeriwa. ³⁶ U n wa ya yabi gōna ye sōo, yāku kowo u n̄ maa kasumō yēro ù n san dōm buuru mō. U koo nūn garisiwa disigii. ³⁷ Wii kpaka ye, yā kun yabi, ma yen sansu tīra, yēro u bēkurawa mi. U n̄ maa disi mō. Yāku kowowa u koo gere ma u dēere.

³⁸ Tōn durō goo n̄ kun me tōn kurō goo ù n win gōna sōo bau kpikisu wa, ³⁹ yāku kowowa u koo nūn mēeri. U n bausu gasu wa si su n̄ buriri sāa sāa, bau si, su n̄ sē. U koo yēro garisiwa u dēere.

⁴⁰ Goo ù kun seri mō wirō, wii kpārārugiiwa ba koo yēro garisi. U deerawa mi. ⁴¹ N n wuswaa gian

na u ñ seri mə, yēro u sāawa wii kpararugii. Ka mə, yēro u dēerewa. ⁴² Adama wii kpara te sōo, bau gagu gā n sōosira ga sōri, bara disigira ta torumə mi. ⁴³ Yāku kowowa u koo gu mēeri. U n deema wii kpara te, ta bau kpkisu mə su ka bara disigiru weene, wi u su mə mi, u bara disigiru barōwa mi. U ñ dēere. ⁴⁴ Yāku kowo u koo nūn garisiwa disigii win wii bau gen sō.

⁴⁵ Wi u bara disigiru mə kpuro, u koo yānu dokewa ni nu gēere, u ku furō doke, kpa u win wuswaa wukiri kpa u n nōogiru sue u n mō, disigii, disigii. ⁴⁶ U ko n sāawa disigii sere win bara disigii te, tu ka kpe. Yen sōna u ko n wāa yero mə bee tia u n ka tōmbu dēsire.

Disi gōmi yānu sōo

⁴⁷⁻⁴⁹ Bā n disi gōmi gēe wa yi sōri ñ kun mə yi sāa nge wuru biresu yānu ganu sōo, ni ba kua ka yāa sansu ñ kun mə kīa si ba kua ka wēe damgii ñ kun mə yaa gōna, bau ge, yāku kowo u koo gu mēeriwa. ⁵⁰ Yāku kowo wi, ù n yāa ni mēera u koo nu yiwa sōo nōoba yiru. ⁵¹ Yen sōo nōoba yiruse te, u koo wure u maa yāa ni mēeriwa. U n deema disi gōmi yi, yi yabi baama, ma ba ñ kpē bu yi wīa, saa ye sōo, u koo nu garisiwa yāa disiginu. ⁵² Saa ye sōora yāku kowo u koo yāa ni dōo meni. Baa bā n nu kua ka wēsu ñ kun mə ka wēe damgii ñ kun mə ka yāa sansun wēe ñ kun mə ka mam gōna, ka mə, ba koo ye kpuro dōo meniwa. Domi ba ñ kpē bu disi gōmi yi wīa. Dōowa u koo ye go. ⁵³ Adama yāku kowo ù n wa gōmi yi, yi ñ yabi yāa ni sōo, ⁵⁴ u koo de bu nu teāwa kpa bu maa nu diru kēnusi sōo nōoba yiru. ⁵⁵ Sōo nōoba yiruse te, u koo wure u maa nu mēeriwa. U n

deema disi gōmi yi n̄ kōsa, yi n̄ maa yabi, ba koo yāa ni garisiwa disiginu kpa bu nu dōo doke. Domi disi gōmi yi, yi nu di biru o n̄ kun mē wuswaa. ⁵⁶ Adama yāku kowo ù n deema disi gōmi yi, yi burura, u koo ye wōkawa yāa nin min di. ⁵⁷ Yen biru yì n maa wurama yāa ni sōo, yi ko n sāawa disi gōmi. Ba koo yāa ni dōo meniwa.

⁵⁸ Bā n yānu ganu tea ni nu disi gōmi kpia, ma disi gōmi yi, yi wīara, ba koo wure bu maa nu teawa bu sere nu garisi nu deere.

⁵⁹ Yeniwa ya sāa disi gōmin wooda yi yi ra kpi yānu sōo ye ba kua ka wēsu n̄ kun mē ka wēe damgii n̄ kun mē ka gōna. Wooda yera ya koo sōosi yāa ni nu deere ka ni nu kun deere.

14

Wi u raa bara disigiru mōn

deerasiabu

¹ Yinni Gusuno u Mōwisi sōowa u nēe, ² wee nge mē ba koo ka tōnu deerasia wi u raa bara disigiru mō. Ba koo ka nūn dawa yāku kowon mi, ³ kpa yāku kowo u ka nūn yari sansanin di u nūn mēeri. U n deema u bekura, ⁴ yāku kowo u koo nūn sōwa ye ba koo ka nūn deerasia. U koo gunəminu yiru sua ni ba ra ka yākuru ko ka sere dāa ye ba mō seduru ka wēe wunəmgii ka dāa kiku gagun kāasa ge ba mō isəpu. ⁵ Yāku kowo u koo de bu gunə gen teu sakawa wekeru sōo te ba kua ka səndu te ta nim gem mō. ⁶ Yen biru u koo gunə ge ga wasi mi, ka sedurun dāa ye, ka wēe wunəmgii yi, ka isəpun kāasa ye dokewa yēm mē sōo, mē ba wisi nim sōo mi. ⁷ U koo ye yēkawa nən nəəba yiru wi ba koo

dēerasian wəllə. Yen biru u koo nùn garisiwa u dēere kpa u gunə ge yōsu gu doona. ⁸ Wi u koo tii dēerasia, u koo win yānu teawa kpa u win sansu kōni, kpa u wobure nim səo. Saa ye səora ba koo nùn garisi u dēere. Yen biru, u koo kpī u wurama sansani. Adama u koo kowa sōo nəəba yiru təəwə u kun due win kuu bekurugirə. ⁹ Sōo nəəba yiruse te, u koo win sansu kōniwa ka win seri ka win toburu ka win nəni burosu. Ye ya sāa sansu kpuro gesi, u koo kōniwa. U koo maa win yānu teawa kpa u wobure u dēera.

¹⁰ Sōo nəəba itase, u koo yāanu yiru sua ni nu n alebu mə ka yāa nii teeru wəə tiagiru ka som kilo nəəba nne me ba burina ka gum ka sere maa gum litirin bənu. ¹¹ Yāku kowo wi u koo tənu wi dēerasia u koo nùn tusia Yinni Gusunən wuswaa kuu ten kənnəwə ka maa win yāku dīanu. ¹² Yāku kowo u koo yāa nin teeru suawa kpa u ka tu yākuru ko te ba ra ka toraru sōme ka sere gum litirin bənu ye, kpa u ye kpuro sōssi beri berika Yinni Gusunən wuswaa. ¹³ Kpa u tu saka yam dēeram mi, mi ba ra torarun yākuru ka yāku dōo mwaararugirun yaa sake. Domi torarun yāku yaa ka ye ba ra ka toranu sōmegia ya sāawa dīa dēeranu ni nu koo ko yāku kowoginu. ¹⁴ Yāku kowo u koo torarun yāku yaa yen yem sua u təeni wi u dēerasiamən soō nəm geuguuə ka win nəm geun niki bia bakaə ka sere win nəə nəm geuguun niki bia bakaə. ¹⁵ Yāku kowo u koo maa gum litirin bənu ye wisiwə win nəm dwarun nəm wəərə. ¹⁶ Kpa u ka win nəm geun niki bia gum me dēka u mu yēka nən nəəba yiru Yinni Gusunən wuswaa. ¹⁷ Yen biru, kpa u gum me mu tie təeni wi u dēerasiamən soō nəm

geuguuə ka maa win nəm geun niki bia bakaə ka win nəə nəm geuguun niki bia bakaə. U koo mu teeniwa mi u raa yem me doke. ¹⁸ Kpa u maa me mu tie win nəma səə doke yēron wiru wəllə kpa u nùn deerasiabun wororu koosi Yinni Gusunən wuswaaə. ¹⁹ Kpa u nùn torarun yākuru kua. Nge meya u koo ka nùn deerasia. Yen biruwa u koo yāku dōo mwaararugirun yaa go. ²⁰ Kpa u ye dōo doke yāku yerə ka kēnu. Nge meya u koo ka yēro torarun yākuru kua kpa u deerera.

Bwēebwēe wi u raa

bara disigiru mən deerasiabu

²¹ Wi u bara disigiru mə mə u n̄ dam mə u ka yāku yaa saberu wa, yāa teera u koo kasu u ka yākuru ko te ta sāa torarun səmbugiru. Yāku kowo u koo ka tu suuru kanabun wororu ko Yinni Gusunən wuswaaə. Yen biru durə wi, u koo som kilo ita wē me ba bura ka gum ka sere maa gum litirin bənu. ²² U koo maa ka kparukonu yiru na n̄ kun me totobərenu yiru nge me win waara ne. Ba koo gen teu go win torarun suurun sō. Kpa bu maa ka teu ge ga tie yāku dōo mwaararugiru ko. ²³ Win deerasiabun sōo itasera u koo ka ye kpuro yāku kowo naawa sāa yerun kənnəwə Yinni Gusunən wuswaaə. ²⁴ Yāku kowo wi, u koo yāa te mwa ka gum litirin bənu ye, kpa u ye kpuro sōəsi beri berika Yinni Gusunən wuswaaə. ²⁵ Yen biru u koo yāa te saka kpa u ten yem sua u təeni wi u raa bara disigiru mən soo nəm geuguuə ka win nəm geun niki bia bakaə ka sere maa win nəə nəm geuguun niki bia bakaə. ²⁶ Yen biru yāku kowo wi, u koo gum me wie win nəm dwarun nəm wəorə. ²⁷ Kpa

u ka win nəm geun niki bia gum mε deka u yēka
 nən nəøba yiru Yinni Gusunən wuswaaø. ²⁸ U koo
 maa gum mε t̄eeni wi u raa bara disigiru mən soo
 nəm geuguuø ka nəm geun niki bia bakaø ka sere
 win nəø nəm geuguun niki bia bakaø. U koo mu
 dokewa mi u raa gesi yem t̄eeni. ²⁹ Yen biru gum mε
 mu tie win nəmaø, u koo mu wisiwā wi u raa bara
 disigiru mən wirø u sere nùn deerasiabun wororu
 kua Yinni Gusunən wuswaaø. ³⁰ Yen biru, u koo
 gunø gen teu go, gèn bweseru u wa. ³¹ Ba koo ka gen
 teu torarun suurun yākuru ko. Teu maa yāku døø
 mwaararugiru ka som mε, ka gum mε. Kpa yāku
 kowo wi, u wi u raa bara disigiru mə deerasiabun
 wororu kua Yinni Gusunən wuswaaø.

³² Wooda yeniwa wi u bara disigiru mə ma u ñ
 dam mə u koo swii u ka deerasiabun yākuru ko.

Disi gəmi dirun gani səø

³³ Yinni Gusunø u Məwisi ka Aroni səøwa u nee,
³⁴ sanam mε i ko i du Kananin temø mε kon bee wē,
 nà n derä disi gəmi yi kpia diru garu səø t̄e səø i wāa,
³⁵ wi u dii te mə, u koo dawa u yāku kowo səø u nee,
 wee u gāanu waamø win dirø nge disi gəmi. ³⁶ Yāku
 kowo wi, u sere du u ka dii te m̄eeri, u koo dewa bu
 ten yānu kpuro yara kpa yāa nin tii nu ku raa disi
 duura. Yen biru u koo du kpa u disi gəmi yi m̄eeri.
³⁷ U n deema gəmi yi sāa nge wuru bekusu, ñ kun
 mε yi s̄ri, kpa yi n sāa nge wəru gana ye səø, ³⁸ u koo
 yariwa kpa u dii te kēne səø nəøba yiru. ³⁹ Səø nəøba
 yiruse, yāku kowo u koo wura diru mi. U n deema
 disi gəmi yi yabi dii ten gani səø, ⁴⁰ u koo de bu dii
 ten kpenu wəoriwa nìn mi disi gəmi yi, yi kpia bu
 ka nu yari wuun di bu kō mi n kun deerere. ⁴¹ U koo

dewa bu dii ten səəwə kpuro kəra kpa bu yanim mε ba kəra mi yari wuun biruə mi n kun dεere. ⁴² Yen biru kpa bu kpee kpaañu kəsire ko. Kpa bu wure bu dii te tāwa.

⁴³ Amen biru, disi gəmi yi, yì n maa wurama dii te səə, ⁴⁴ yāku kowo u koo maa sewa u da u tu meeri. U n deema disi gəmi yi, yi maa kpia dii ten gani səə, saa ye səə, n n maa koorə bu yi wīa min di. Dii te, ta disi duurawa mi. ⁴⁵ Ba koo tu surawa kpa bu ten kpenu ka dāa ka tem gura bu ka da wuun biruə mi n kun dεere.

⁴⁶ Wi u dua diru mi sənam mε ba tu kənusi, u disi duurawa mi sere ka yokəo. ⁴⁷ Wi u kpuna mi, n kun mε u gāanu di mi, u koo win yānu teawa.

⁴⁸ Sanam mε ba dii te sənwə ba kpa, yāku kowo ù n wura u ka tu meeri, ma u deema disi gəmi yi sari, u koo dii te garisiwa ta dεere. Domi disi gəmi yi, yi doona.

⁴⁹ Bu ka dii ten deerasiabun woronu ko, ba koo gunəsu yiru kasuwa ka dāa ye ba mò seduru ka kiku ge ba mò isəpu ka wēe wunəmgii. ⁵⁰ U koo gunə gen teu sakawa wekeru səə te ba kua kə səndu ta nim gem mə. ⁵¹ Yen biru, u koo ge ga wasi sua ka seduru ye, ka isəpu ye, ka wēe wunəmgii yi, kpa u ye kpuro doke gunə ge ba sakan yem mε səə, mε ba wisi nim səə mi, kpa u mu yēka nən nəəba yiru dii te səə. ⁵² U koo ka gunə gen yem mε ba wisi nim səə mi, disi wəka ka gunə ge ga wasi ka seduru ye, ka isəpu ka wēe wunəmgii yi. ⁵³ Kpa u gunə ge ga wasi yōsu gu doona yakəo. Saa ye səəra u koo dii te deerasiabun wororu koosi kpa tu dεera.

⁵⁴ Wooda yenibara ba ko n da swīi bara disigiru ka wii kpakin səə ⁵⁵⁻⁵⁶ ka məsiru ka debu ka disi gəmi

yi yi ra kpi yānu sōo ka dia sōo. ⁵⁷ Wooda yera ya koo sōosi gāa ni nu dēere ka ni nu kun dēere.

15

Tən durərun disi

¹ Yinni Gusuno u Məwisi ka Aroni sōowā u nεε, ² i Isireliba sōowā i nεε, ben goo ù n kentu kpika mə, u kuawa mi disigii. ³ Ya ra wī? Ya ku ra wī? Ka mε, u kuawa mi disigii. ⁴ Kpin yee tē sōo u kpuna kpuro, ta disi duurawa mi, ka sere maa gāa ni u sinari kpuro. ⁵ Wi u maa kpin yee te baba kpuro u koo win yānu teawa kpa u wobure ka nim. Adama ka mε, yēro u ko n disi mōwa sere ka yokao. ⁶ Wi u maa sina mi barə wi, u sina, u koo win yānu teawa kpa u wobure ka nim. Adama ka mε, u ko n sāawa disigii sere ka yokao. ⁷ Wi u barə wi baba, u koo win yānu teawa kpa u wobure ka nim. Adama ka mε, u ko n sāawa disigii sere ka yokao. ⁸ Barə wi, ù n goo yāatam sie, yēro u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka mε, u ko n sāawa disigii sere ka yokao. ⁹ Gāa ni barə wi, u səni kpuro, nu kuawa mi disiginu. ¹⁰ Gāa ni u sakusi kpuro, wi u nu baba yēro u kuawa mi disigii sere ka yokao. Wi u maa nu sōowā yēro u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka mε, u ko n disi mōwa sere ka yokao. ¹¹ Wi u dera barə wi, u nūn baba, ma u n̄ n̄ie, u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka mε, yēro u ko n disi mōwa sere ka yokao. ¹² Barə wi, ù n dendy yānu baba ni ba kua ka səndu ba koo nu kəsukuwa. Nūn maa sāan na ni ba kua ka dāa, ba koo nu teawa.

¹³ Sanam mε kentu ye, ya wību yōra, u koo kowa sōo nōoba yiru u sere dēera. U koo win yānu teawa kpa u wobure ka nim. Saa ye sōo, u dēerawa mi.

14 Sōo nōoba itase u koo kparukonu yiru ñ kun mē totoberenū yiru sua u ka da Gusunōn kurun kōnnōwō kpa u nu yāku kowo wē. **15** Yāku kowo u koo nin teu gowa torarun sō. Kpa u ka teu geni yāku dōo mwaararugiru ko kpa u nūn dēerasiabun wororu koosi Yinni Gusunōn wuswaa kpa u dēera.

16 Goon sen nim mù n yari, u koo woburewa. Adama ka mē, u ko n disi mōwa sere ka yokao. **17** Mù n yānu ganu tāre, ñ kun mē gōna ye ba ra wukiri, ba koo ye teawa ka nim. Adama ka mē, ya ko n disi mōwa sere ka yokao.

18 Kurō ka durō bà n mēnna, be kpuro ba koo woburewa ka nim. Adama ka mē, ba koo bu garisiwa disigibu sere ka yokao.

Tōn kurōrun disi

19 Tōn kurō ù n yasa mō, ba koo nūn garisiwa disigii sōo nōoba yiru. Wi u nūn baba kpuro u kuawa mi disigii sere ka yokao. **20** Kpin yee tē sōo u kpuna kpuro, ta kuawa mi disigiru. Ye u maa sinari kpuro ya kuawa mi disigia. **21** Wi u maa kurō win kpin yero baba, u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka mē, u ko n sāawa disigii sere ka yokao. **22** Goo ù n baba ye kurō wi, u sinari, yēro u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka mē, u ko n disi mōwa sere ka yokao. **23** Gāa ni nu wāa win kpin yee ten wällō ñ kun mē ye u sinarin wällō, wi u yen gāa baba, u kuawa mi disigii sere ka yokao. **24** Tōn durō goo ù n ka nūn mēnna, ma win yēm mu nūn tāre, durō wi, u kuawa mi disigii sere sōo nōoba yiru. Kpin yee tē sōo u gesi kpuna ta maa disi duurawā mi.

²⁵ Tən kurə wi u yem wīimə, win yasan saa baasi, n̄ kun mε, mu wīimə mu win yasan saa kera, ba koo n̄n garisiwa disigii yem wīi bin saa kpuro səə nge win yasan saa. ²⁶ Kpin yee tè səə u kpuna kpuro ka ye u sinari kpuro, ya kuawa mi disigia nge sanam mε u win yasa m̄. ²⁷ Wi u kpin yee te baba, n̄ kun mε sin yee te, u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka mε, u kuawa mi disigii sere ka yokao.

²⁸ Sanam mε yem mε, mu yōra u koo kowa s̄əə n̄əba yiru bu sere n̄n garisi wi u deere. ²⁹ Yen s̄əə n̄əba itase səəra u koo kparukonu yiru n̄ kun mε totoberenu yiru kasu kpa u ka yāku kowo daawa Gusunən kuu ten kənnəwə. ³⁰ Kpa yāku kowo u nin teu sua u ka torarun suurun yākuru ko kpa u maa teu geni sua u ka yāku dōo mwaararugiru ko. Yen biruwa u koo kurə wi deerasiabun wororu koosi Yinni Gusunən wuswaa kpa u deera.

³¹ Yinni Gusunə u kpam Məwisi ka Aroni s̄əəwa u nεε, i Isireliba s̄əəwə i nεε, bu de bu ka nən kuu te ta wāa ben suunu səə tonda sanam mε ba disi mə kpa bu ku raa gbi.

³² Wooda yeni ya wāawa kentugibun s̄əə ka wīn sen nim mu yari ³³ ka tən kurə wi u yasa m̄ ka tən durə wi u yem wīimə win tən durərun di ka tən kurə wi yem wīimə win tən kurərun di ka maa tən durə wi u ka tən kurə disigii kpuna.

16

Wāə ka wāən yāku te ba ra ko

Isireliba kpuron toranun s̄əə

¹ Aronin bii be ba gu Yinni Gusunən kurə yēn s̄əə ba ka turare tuka da mi, ben gəən biruwa Yinni

Gusunə u Məwisi sōwə u nεe, ² a wunen məo Aroni sōwə a nεe, u kun da du kiri kiri kuu ten dii te ta dēere gem gem səo mi woodan kpakorora wāa ka ten wukiritia kpa u ku raa gbin sō. Domi kpakoro ten wukiritian wəlləwə kon tii sōsi guru wii wuroru səo.

³ Dəma te u duə mi, u koo kete kine kpəndu kasuwa u ka win torarun yākuru ko. Kpa u maa yāa kinəru kasu u ka yāku dōo mwaararugiru ko. ⁴ Yen biru u koo win tako doke kpa u sokoto kpiribu doke ka sēkatia. Ye kpuro ya ko n sāawa ye ba kua ka wēe damgii kpa u dawani bəke. U koo woburewa u sere yāa ni kpuro doke. ⁵ Isireliba ba koo maa boo kinənu yiru wē u ka ben toranun yākunu ko kpa bu nūn yāa kinəru wē u ka yāku dōo mwaararugiru ko.

⁶ U n koo yākuru tore, u koo gina win tii ka win yənugibun toranun yākuru kowa ka kete kine te.

⁷ Yen biru kpa u boo kinənu yiru ye sua u ka da Yinni Gusunən wuswaaə kuu ten kənnəwə. ⁸ Kpa u nu tubu tubu koosi u ka wa ge ga sāa Yinni Gusunəguu ka ge ba koo yōsu gbaburə. ⁹ Boo ge ga sāa Yinni Gusunəguu, gera u koo ka torarun yākuru ko. ¹⁰ Ge ba koo maa yōsu gbaburə, gera ba koo ka torarun suurun wororu ko. Wasira ba koo ka gu na Yinni Gusunən wuswaaə bu sere gu yōsu gu doona gbaburə.

¹¹ Aroni u koo gina gbiwa u win tiin kete kine te go win toranun sō ka sere maa win yənugibuginun sō. ¹² Kpa u dōo gēe gura saa yāku yerun di yi ba yibie dōo guratii səo kpa u turare buuru səka nōm kurenu yiru kpa u ka ye kpuro du dii te ta dēere gem gem səo. ¹³ U koo turare ye doke dōo gēe yi səo Yinni Gusunən wuswaaə kpa yen wiisu su woodan

kpakoro ten wukiritia wukiri kpa u ku raa ka gbin sō. ¹⁴ Yen biru kpa u kete yen yem sua u deka ka win niki bia kpa u mu yēka kpakoro ten wukiritia sō sō yari yero gia. Kpa u maa ko me kpakoro ten wuswaa nōn nōoba yiru. ¹⁵ Yen biruwa u koo maa boo ge ga sāa Yinni Gusunəguu mi go Isireliba kpuron toranun sō kpa u gen yem sua u ka da dii te ta deere gem gem sō kpa u mu yēka woodan kpakoro ten wukiritia wəllə ka maa ten wuswaa nge me u kua ka kete yen yem. ¹⁶ Kpa u dii te ta deere gem gem deerasiabun wororu koosi u ka ten disi wəka yi ta duura Isireliban toranu ka ben mem nōoba sarirun sō. Nge meya u koo ko u ka dii deera ten disi wəka, domi ta wāa disigibun suunu sō. ¹⁷ Goo kun ko n wāa dii ten səowə sanam me Aroni u koo du mi, u ka toranun yākuru ko sere u da u ka yarima. U koo win tii ka win yenugibun toranun yākuru ko. Yen biru kpa u maa Isireliba kpurogiru ko. ¹⁸ U n yari, u koo dawa yāku yero kpa u tu deerasiabun wororu koosi. Yen biru kpa u kete ye, ka boo gen yem sua u teeni yāku yerun kāanu nnē yen baayere sō. ¹⁹ U koo yem me dekawa ka win niki bia u yēka nōn nōoba yiru yāku yee ten wəllə. Nge meya u koo ka tu deerasia Isireliban toranun di kpa u tu yi nənəm Yinni Gusunən sō.

²⁰ Sanam me u dii te ta deere gem gem deerasia u kpa, ka dii deera te, ka yāku yero, u koo de bu ka boo ge ga wasi mi nawa. ²¹ Aroni u koo win nōma kpuro səndiwa boo gen wiru wəllə kpa u Isireliban toranu kpuro tuuba ko ka mem nōbu sari te ba kua kpuro. Kpa u boo ge tora ni kpuro səbi kpa u de goo u gu gira u ka da gbaburə. ²² Nge meya boo ge, ga koo ka Isireliba kpuron toranu səbe gu ka doona

gbaburɔ mi goo kun wāa.

23 Yen biru u koo wura kuu ten mi, kpa u win sāa yāa ni u doke potiri u nu yi mi. **24** Kpa u wobure Yam deeramɔ kpa u win tiin yānu doke. Yen biru kpa u yari u na u yāku dɔɔ mwaararugiru ko win tiin sɔ̄ ka sere maa Isireliban sɔ̄. Yen biru kpa u torarun yākuru ko win tiin sɔ̄ ka sere Isireliban sɔ̄. Kpa u suuru kanabun woronu ko win tii ka Isireliban sɔ̄. **25** Yen biru kpa u yāa yen gum dɔɔ doke yāku yero ye ba ka torarun yākuru kua mi.

26 Wi u boo ge gira u ka da gbaburɔ u koo win yānu teawa kpa u wobure u sere du sansaniɔ. **27** Ketε ye, ka boo gen yem me ba ka da dii te ta deere gem gem sɔ̄ toranun sɔ̄, ba koo yen yāa ka yen goni ka yen bisu yarawa ben sansanin di bu dɔɔ doke. **28** Wi u ye kpuro dɔɔ məni u koo win yānu teawa kpa u wobure u sere wurama sansaniɔ.

29 Yeni ya ko n sāawa wooda sere ka baadommaɔ. Suru nɔɔba yirusen sɔ̄ wākuruse, i nɔɔ bəkuo kpa i beeñ sōma deri sere ka sābə be ba wāa beeñ suunu sɔ̄. **30** Domi tɔɔ te sɔɔra ba koo bee torarun yākuru kua bu ka bee deerasia. Nge meya i ko i ka deera beeñ durum kpuron di Yinni Gusunən wuswaaɔ. **31** Tɔɔ te, ta koo kowa tɔɔ wērārugiru kpa i n da nɔɔ bəke. Kpa ya n sāa wooda sere ka baadommaɔ.

32 Amən biru yāku kowo wi ba gum tāre ba gəsa u ka ko yāku kowo tənwero win baaban kəsire, wiya u koo sāa yāa ni doke ni ba kua ka wēe damgii. **33** Wiya u ko n da yākuru ko u ka dii te ta deere gem gem deerasia ka sere dii deera te, ka yāku yee te, ka yāku kowobu ka sere maa Isireliba kpuro.

³⁴ Yeni ya ko n sāawa wooda sere ka baadommao. Wōō tia sōō, ba ko n da yākuru kowa Isireliba kpuron toranun sōō nōn teeru.

Ma Aroni u kua kpuro ye Yinni Gusuno u Mōwisi sōōwa.

NGE MĒ ISIRELIBA BA KO N KA DĒERE

17

Gusuno u yina bu yem di

¹ Yinni Gusuno u Mōwisi sōōwa u nēe, ² a Aroni ka win bibu ka sere Isireliba kpuro sōōwō a nēe, wooda wee ye nēe, Yinni Gusuno na wēēmo.

³ Isireliba sōō goo ù n kī u saberu garu saka sansaniō n̄ kun mē mi u wāā kpuro, u koo gina ka tu nāwa nēn kuu bekurugirun kōnnōwō u ka tu yākuru ko nēe, Yinni Gusunōn wuswaaō. ⁴ Yēro u kun kue mē, ba koo nūn sabe ten yēm bikiawa domi u yēm yariwa mi. Saa ye sōō, ba koo yēro yarawa Isireliban suunu sōōn di. ⁵ Wooda yeni ya koo dewa Isireliba bu ka ben yāa sabenu na yāku kowon mi nēn kuu ten kōnnōwō bu go nēe, Yinni Gusunōn wuswaaō. Kpa bu ku raa tu go mi ba tura. Kpa ta n sāā siarabun yākuru. ⁶ Yāku kowowa u koo ten yēm mē yēka yāku yero kuu ten kōnnōwō. Kpa u ten gum dōō doke mēn nuburu ta koo nēe, Yinni Gusuno dore. ⁷ Nge meya Isireliba ba n̄ māa ka būnu yākuru kuamme nīn bwāarokunu nu ka bonu weene. Yeni ya ko n wāāwa ben tiin sōō ka ben bibun bibun sōō sere ka baadommao.

⁸ N n̄ men na, Isireli goo, n̄ kun mē sōō goo wi u wāā ben suunu sōō, ù n yāku dōō mwaararugiru mō, n̄ kun mē yākunu ganu, ⁹ ma u n̄ ka nu nēe nēe, Yinni

Gusunən kurun kənnəwə u ka nin yaa go, ba koo yēro yarawa ben suunu səən di.

¹⁰ Wee wooda ye nε, Yinni Gusunə na maa wɛ̄emo. Isireli goo, ñ kun me səə goo wi u wāa ben suunu səə ù n yem di, baa ñ n məren na mu sāa, nε, Yinni Gusunəwa kon yēro wərima n nùn yara win təmbun suunu səən di. ¹¹ Domi yem səəra hunde koni kpuron wāara wāa. Na dera i yem dendimə yāku yero i ka bəen toranun suuru wa. Yem meyə mu ra de tənu u win torarun suuru wa. ¹² Yen səna na nε, Isireliban goo ñ kun me səə goo bəen suunu səə u ñ yem dimə.

¹³ Bee Isireliban goo ñ kun me səə goo wi u wāa bəen suunu səə, ù n yaa gaa mwa taasoru səə ñ kun me gunə gagu ge ba ra di, u koo yaa ye, ñ kun me gunə gen yem yariwa kpa u mu yanim wukiri. ¹⁴ Domi hunde koni ye ya wasi kpuro, yen wāara wāawa yen yem səə. Yen səna na nε, i ku hunde koni gaan yem di. Domi yem səəra wāara wāa. Wi u maa yina u mu di, ba koo yēro wunawa wigibun suunu səən di.

¹⁵ Bee Isireliban goo, ñ kun me səə goo wi u wāa bəen suunu səə, ù n yaa goru di ñ kun me yaa ye gbeeku yaa ya go, yēro u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka me, u ko n sāawa disigii sere ka təo ten yokao u sere dəera. ¹⁶ U kun win yāa ni teye, ma u ñ wobura, u koo win torarun are mwa.

18

Kəə menna bi bu ñ bəerə mo

¹ Yinni Gusunə u Məwisi səəwa u nε, ² a Isireliba səəwə a nε, nena na Gusunə bəen Yinni. ³ I ku ra ko ye ba ra ko Egibitiə mi i raa sina. I ku maa ko

ye Kananiba mò mi na ka bëe døo. I ku ben komanu swīi. ⁴ Adama i nēn woodaba ka nēn yiirebu mēm nōowā kpa i ye swīi. Domi nēna na sāa Gusunō bëen Yinni.

⁵ N n mēn na, i nēn gere ka nēn woodaba mēm nōowā. Wi u ye mēm nōowā u ko n wāawa yen sō. Ne Yinni Gusunōwa na yeni gerumō.

⁶ Nēna na wooda yeniba wēemō. Na nēe, bëen goo u ku raa ka win dusi tōn kurō kōo mēnna.

⁷ I ku bëen tundo sekuru doke i ka bëen mero kōo mēnna. Domi u sāawa bëen mero.

⁸ I ku ka bëen mēron nisi goo kōo mēnna, domi i n kua mē, i bëen tundo sekuru dokewa mi.

⁹ I ku ka bëen sesu tundo turossi n̄ kun mē mero turossi kōo mēnna baa bà kun bëe seeye yēnu teu sōo.

¹⁰ I ku ka bëen nikurōbu kōo mēnna baa ù n sāan na tōn durōn bii, n̄ kun mē tōn kurōn bii. Domi wi u kua mē, u tii sekuru dokewa mi.

¹¹ I ku ka bëen tundon kurō goon bii kōo mēnna domi u sāawa bëen sesu.

¹² I ku ka bëen tiō kōo mēnna, domi u sāawa bëen tundon dusi.

¹³ I ku maa ka bëen mēron wōnō n̄ kun mē win mōo kōo mēnna. Domi u sāawa bëen mēron dusi.

¹⁴ I ku maa bëen tundon wōnō n̄ kun mē win mōo sekuru doke i ka win kurō kōo mēnna. Domi kurō wi, u sāawa nge bëen tiin mero.

¹⁵ I ku ka bëen bigii kurō kōo mēnna, domi u sāawa bëen biin kurō.

¹⁶ I ku ka bëen wōnō n̄ kun mē bëen mōon kurō kōo mēnna. I n kua mē, i nūn sekuru dokewa.

¹⁷ I ku ka tōn kurō kōo mēnna kpa i maa ka win bii kōo mēnna, n̄ kun mē win nikurōbu, domi ba sāawa mi dusinu. I n kua mē, ya sāawa mi tora bakaru.

18 I ku b̄eεn kurən wənə ñ kun m̄e win m̄oə sua kurə sanam m̄e kurə win tii u wāa wāaru sāo. Domi ya koo nisinu ma.

19 I ku ka tən kurə mənna sanam m̄e u yasa m̄ò, domi u sāawa disigii.

20 I ku ka b̄eεn winsim kurə k̄ō mənna. I n kua m̄e, i tii disi koosiwa mi.

21 I ku ka b̄eεn bii yākuru ko būu wi ba m̄ò Mələkun mi. Domi ì n kua m̄e, ne, Yinni Gusunən yīsira i sankə mi. I n yē ma nena na sāa Gusunə b̄eεn Yinni.

22 I ku ka b̄eεn tən durəsi k̄ō mənna nge m̄e i ra ka tən kurə ko. Domi ya sāawa seku bakaru.

23 I ku ka yaa saberu k̄ō mənna nge tən kurə. Domi ì n kua m̄e, i tii disi dokewa. Nge meyə maa tən kurə goo u ku raa de yaa saberu tu ka nùn mənna. Ya sāawa seku bakaru.

24 I ku de koma ninin bweseru nu b̄eε ko disigibu. Domi niya bwese tuku nini nu ra ko ni kon gira b̄eεn suunu sāon di. **25** Ba tem m̄en tii disi doke, ma na mu seeyasia ma mu m̄en təmbu yarinasia.

26 Beε Isireliba ka b̄eε səbu b̄eε be i wāa Isireliba sāo, i nən gere ka nən wooda ye m̄em nəəwə. Kpa i bwese nin koma sekurugii ni deri. **27** Be ba raa sina tem m̄e sāo i sere na, ba koma ni kua m̄a tem m̄e, mu disi duura. **28** N n m̄en na, b̄eεn tii i ku mu disi doke kpa mu ku raa maa b̄eε yarinasia nge yellugibu. **29** Domi be ba koma nin garu saara Isireliba kpuro sāo, ba koo bu wunawa ben təmbun suunu sāon di.

30 Nəna Gusunə b̄eεn Yinni. I de i nən gere ka nən wooda ye m̄em nəəwə mam mam. Kpa i ku bwese tuku nin komanu swī ni ba ra ko i sere tunuma mini. Kpa i ku ra tii disi doke.

19

Nge me n weene bu Gusuno sā

¹ Yinni Gusuno u Mōwisi sōowā u nēe, ² a Isireliba kpuro sōowā a nēe, i de i n dēere, domi nē Gusuno bēen Yinni na dēere.

³ Yen sō, bēen baawure u win tundo ka win mero bēere wēeyō kpa u n da wēre tōo wērarugiru sōo. Nena Gusuno bēen Yinni.

⁴ I ku tii būnu wē, i ku ra maa bwāaroku gagu seku.

⁵ I n nē, Yinni Gusuno siarabun yākuru kuamme, i tu koowo nge me ta koo ka man wēre. ⁶ I ko ten yaa diwa dōma te i ka ye yākuru kua n̄ kun me sisiru. Adama ye ya tiara sōo itase, i ko ye dōo mēniwa. ⁷ I n ye di sōo itase, na n̄ yāku te mwaamō. Domi yaa ye, ya disi duurawa mi. ⁸ Wi u ye di u koo win torarun are wa, domi u n̄ ye garisi nēgia. Ba koo yēro wunawa bēen suunu sōon di.

⁹ I n bēen dīanu gēemō, i ku gē ye ya wāa gbee goorō. I ku maa bēen gberun dīanu kunōnu ko.

¹⁰ Meyā i ku maa resem gberu sōo resem kunōnu ko ka maa resem ye ya wēruma. I ko ye deriwa sāarobu ka sōbun sō. Ne Gusuno bēen Yinniwa na yeni gerua.

¹¹ I ku gbēni, i ku maa bēen winsim weesu kua n̄ kun me i nūn nōni wōke. ¹² I ku bōri weesugii ko ka nēn yīsiru. Domi i n kua me, i nēn yīsiru sankawa. Ne Gusuno bēen Yinniwa na yeni gerua.

¹³ I ku bēen winsim dam dōre. I ku maa nūn gāanu mwaari ka dam. I ku bēen sōm kowon kōsiaru nēn sere yam mu ka sāra. ¹⁴ I ku soso wōme. I ku maa gāanu yi wōkon wuswāaō ni nu koo

nùn sura. I de bœen daa yu sôosi ma i man nasie ne Gusunø bœen Yinni.

¹⁵ I ku murafitiru ko siribu sôo. I ku goon bwêebwêeru ñ kun më win dam mæeri i ka nùn siri. Adama i ko i bu siriwa nge më baawuren gem mu ne. ¹⁶ I ku gari weesugii kpara bœen tñusin sô. I ku maa nùn gari mani yi yi koo nùn go.

¹⁷ I ku bœen winsim tusi gôruo. Adama i nùn gerusio kpa i ku ra tii durum sôbi win sô. ¹⁸ I ku bœen winsim môru kôsie. I ku maa ka goo môru nene. I bœen tñusi kô nge bœen tii. Ne Yinni Gusunøwa na yeni gerua.

¹⁹ I de i nén wooda yeniba mem noowwa. Iku de yee bwese bweseka yu yôona. I ku dîa bwesenu yiru duure gbee teeru sôo. I ku yânu doke ni ba kua ka wêe bwesenu yiru.

²⁰ Goo ù n ka yoo tân kurô kôô menna wi ba durô kâ, adama ba ñ gina nùn yacie win yorun di, yero u koo yen gobi kôsiawa, adama ba ñ bu goomô. Domi kurô wi, u gina sâa yoo. ²¹ Durô win torarun sô, u koo ka yâa kinêru na Yinni Gusunøn wuswaaô win kurun kônnowâ u ka torarun sômbun yâkuru ko. ²² Kpa yâku kowo u nùn torarun suurun wororu koosi ne Yinni Gusunøn wuswaaô. Saa ye sôera u koo win torarun suuru wa.

²³ Sanam më i dua Kananin temô i kpa, ma i dâa bwese bweseka duura, i ko yen marum garisiwa disigim, wôo ita. I ñ mu dimô. ²⁴ Wôo nnesen marum më ya koo ma, mu ko n sâawa ne Yinni Gusunøgim, i ka man siara tô bakarun saa. ²⁵ Saa wôo noobusen diya bœen tii i ko i n da dâa marum më sôri i di. Ne Gusunø bœen Yinniwa na yeni gerua.

²⁶ I ku gāanu ganu di ka yem. I ku wee n̄ kun m̄e guru wiru m̄eeri i ka bikiaru ko. ²⁷ I ku beeñ wirun goo gookan seri kōni bwēerēke. I ku maa beeñ toburun beri berika kōni. ²⁸ I ku beeñ wasi muriri goon gōn sō. I ku maa beeñ wasi yore. Nε, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

²⁹ I ku beeñ bii wəndiabə sekuru doke i bu kurə tanaru kpēe sāaru garun sō, kpa sakararu kā sekuru sariru tu ku raa yibu tem m̄e sōo. ³⁰ I n̄ da tōo wērārugiru yaaye kpa i n̄en kuu bekurugiru beeñ wē. Nε, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

³¹ I ku da be ba ra ḡoribū sokun mi n̄ kun m̄e s̄orobun mi kpa i ku ra ka tii disi doke. Domi n̄ena na sāa Gusunō beeñ Yinni.

³² I wi u seri kpiki m̄e kpuro kpunō kpa i durətēkə beeñ wē. I maa nε, Yinni Gusunō nasio. Domi n̄ena na sāa beeñ Yinni.

³³ Sōo goo ù n̄ wāa beeñ tem sōo, i ku n̄ün dam dōre. ³⁴ I ko i n̄ün kuawa nge kpaa yēro, kpa i n̄ün kīa nge beeñ tii. Domi beeñ tii i raa s̄oru di Egibitiō. Nε Gusunō beeñ Yinniwa na yeni gerua.

³⁵ I ku murafitiru ko siribu sōo, ka gāa yīrubu sōo, ka kiloba sōo ka sakakunu sōo. ³⁶ I de beeñ kiloba ka beeñ sakakunu ye kpuro ya n̄ sāa dee dee. Nε Gusunō beeñ Yinniwa na ye gerua, nε wi na beeñ yara Egibitin di.

³⁷ I n̄en woodabə kpuro m̄em n̄ao wāa kpa i ye swī. Nε, Yinni Gusunōwa na ye gerua.

20

Sāa ni Gusunō u yina

¹ Yinni Gusunō u Mōwisi sōowā u n̄ee, ² a Isirelibə sōowā a n̄ee, ben goo n̄ kun m̄e sōo wi u wāa be sōo ù

n win bii sua u ka būu wi ba mò Mələku yākuru kua,
 ba koo nùn kasukuwa bu go. ³ Ne, Yinni Gusunəwa
 kon nùn wəri kpa n nùn wuna nən təmbun suunu
 səon di yèn sō u ka win bii Mələku yākuru kua
 ma u nən kuru disi doke u nən yīsi deeraru sanka.
⁴ Isireliba bà n yina bu durɔ win bweseru go, ma
 ba nùn meera u daa yen bweseru mò, ⁵ nən tiiwa
 kon nùn wəri wi ka win yənugibу kpuro kpa n nùn
 yara win təmbun suunu səon di ka sere be ba maa
 Mələku ye sāamə.

⁶ Goo ù n bikiaru də gəri sokobun mi n̄ kun mə
 sərobun mi, kon nùn wəriwa kpa n nùn wuna win
 təmbun suunu səon di.

⁷ I de i n dəere, domi nən tii na dəere. Ne Gusunə
 bəen Yinniwa na ye gerua.

Kō menna bi Gusunə uyina

⁸ Nəna Yinni Gusunə wi u bəe gəsa i n ka dəere. I
 ko i nən woodaba məm nəowawa kpa i sī ye səo.

⁹ Goo ù n win tundo n̄ kun mə win mero bərusi,
 ba koo yēro gowa kpa win yəm mu wəri win tii səo.

¹⁰ Goo ù n ka goon kurɔ kpuna, ba koo kurɔ wi ka
 durɔ wi gowa.

¹¹ Goo ù n ka win tundon kurɔ kpuna, u win
 tundo sekuru dokewa. Ba koo yēro gowa ka kurɔ
 wi sannu kpa ben yəm mu wəri ben tii səo.

¹² Goo ù n ka win biin kurɔ kpuna, ba koo yēro
 gowa ka kurɔ wi sannu. Domi seku bakara ba kua
 mi. Ben yəm mu koo wəriwa ben tii səo.

¹³ Tən durɔ ù n ka win tən durəsi kpuna nge mə
 ba ra ka tən kurɔ menne, ba koo be yiru ye kpuro
 gowa. Domi gāa kōsuna ba kua mi. Ben yəm mu
 koo wəriwa ben tii səo.

14 Goo ù n bii ka mero sua kurɔ, tora bakara mi. Ba koo be kpuro dɔɔ meniwa. Kpa yen bweseru ya kun wāa bœen suunu sɔɔ.

15 Goo ù n maa ka yaa saberu mennna nge me ba ra ka tɔn kurɔ mennne, ba koo yɛro gowa ka yaa sabe ten tii. Kpa ben yem mu wɔri ben tii sɔɔ.

16 Tɔn kurɔ ù n maa ka yaa saberu mennna nge me ba ra ka tɔn durɔ mennne, ba koo nùn gowa ka yaa sabe ten tii. Kpa ben yem mu wɔri ben tii sɔɔ.

17 Goo ù n win sesu tundo turosi ñ kun me mero turosi sua kurɔ u ka kpuna, ba tii sekuru dokewa mi. Ba koo bu wunawa ben tɔmbun suunu sɔɔn di. Durɔ wi, u koo win torarun are səbewa. Domi u ka win sesu kpuna.

18 Goo ù n ka tɔn kurɔ mennna wi u yasa mɔ, ma yen yem me mu yara u mu wa, ba koo be yiru ye yarawa Isireliban suunu sɔɔn di.

19 I ku ka bœen meron wɔnɔ ñ kun me win mɔɔ ñ kun me bœen tiɔ kɔɔ mennna. Domi i sāawa dusinu. Wi u kua me, u koo yen are wa.

20 Goo ù n ka win tundon wɔnɔ ñ kun me tundon mɔɔn kurɔ kpuna, u bu sekuru dokewa. Kurɔ wi, ka durɔ wi, ba koo ben toranun are wa. Ba ñ bii marumɔ sere bu ka gbi.

21 Goo ù n win wɔnɔ ñ kun me win mɔɔn kurɔ sua, u torawa mi. U win wɔnɔ ñ kun me win mɔɔ wi sekuru dokewa mi. Kurɔ wi, ka durɔ wi, ba ñ bibu marumɔ.

22 I de i nən woodaba ka nən yiirebu məm nɔɔwa kpa i ka ye səmburu ko, kpa tem mi na ka bεe dɔɔ mu ku raa bεe yarinasia. **23** I ku bwese nin komanu swi ni na kon bεe gira. Domi koma niya ba kua na ka bu yina. **24** Na bεe sɔɔwa na nεe, bεεya i ko i n ben tem me mɔ.

Nena kon bεε mu wε.

Tem mε, mu tim ka bom yiba.

Nena Gusunə been Yinni nε wi na bεε wuna saa bwese ni nu tien di. ²⁵ Yen sōna i ko i wunana yaa ye i ko i di ka ye i kun dimə ka sere maa gunə si i ko i di ka si i n dimə kpa i ku ra bεen təmbu disi doke yεε yi, ka gunə sin sō ye na gesi nεε, i ku di mi.

²⁶ I de i n dεere i n wāa nēn sō, domi na dεere. Nε, Yinni Gusunəwa na bεε wuna nεnem bwese ni nu tien suunu sōon di i n ka sāa negibu.

²⁷ Goo ù n wāa bεen suunu sō, tōn kurə n kun mε tōn durə ma u ra gəribu soku n kun mε u ra səroru ko, ba koo yēro kpenu kasukuwa kpa win yεm mu wəri win tii sō.

21

Yāku kowobun woodaba

1. Wooda ye ya ka

yāku kowon tiiyā

¹ Yinni Gusunə u Məwisi sōwə u nεε, a Aroni ka win bibu sōwə a nεε, yāku kowo u ku raa tii disi doke u wigii goon goru baba ² ma n kun mə win mero ka win tundon goru ka win tiin biigiru ka win wənə ka win məgiru ³ ka sere win sesu wi u kun durə yēgiru wi ba n gina sue. ⁴ Isireliban suunu sō, yāku kowo wi, u sāawa ben guro guro. Yen sō, u n koo tii disi doke ka ben goon goru.

⁵ Goo ù n gu, yāku kowobu bu ku raa ben wii suunun seri kəni, bu ku raa maa ben toburun beri berika kəni. ⁶ Mεya bu ku raa maa tii muriri wasi sō. Ba ko n wāawa nε Gusunə ben Yinnin sō. Ba n nēn yīsiru sankumə. Domi beya ba ko n da man

yākunu kue ni nu sāa nēn dīānu. Yen sō, ba ko n dērewa.

⁷ Ba ñ koo kurō tanō ñ kun mē wi ba gaba ba ka kpuna sua kurō. Ba ñ maa kurō wi u win durō yina suamō. Domi ba ko n dērewa ba n wāā nē, Yinni Gusunōn sō. ⁸ Isireli baawurewa u koo yāku kowo garisi tōn dēero. Domi wiya u ra ka bēen yākunu nē, nē, Yinni Gusunōn mi. Yen sō, ba ko n dērewa, domi nē, Yinni Gusunōna dēere. Nēna na bēe gōsa i n ka maa dēere.

⁹ Yāku kowo goon bii wōndia ù n tii sekuru dokemō u kurō tanaru dimō, win tundowā u sekuru dokemō. Ba koo bii wōndia wi dōō mēniwa.

¹⁰ Yāku kowo wi ba gum tāre wirō u kua yāku kowo tōnwero, ma ba nūn sāa yānu dokea, u ku maa win seri sanku goon gōōn sō. Meyā u ku maa win yānu gēēku. ¹¹ U ku raa goru garu susi u tii disi doke, baq ñ n win tundo ñ kun mē win meron gorun na. ¹² U ñ maa yariō nēn kurun di goon gorun sō, u ku ka kuu te disi doken sō. Domi ba nūn gum tāre u n ka sāa nēnēm. Nē, Yinni Gusunōwa na ye gerua.

¹³ Wōndia wi u kun durō yēwa yāku kowo tōnwero u koo sua kurō. ¹⁴ U ñ koo gōmini goo sua kurō ñ kun mē kurō wi ba yina ñ kun mē kurō wi ba gaba ba ka kpuna ñ kun mē kurō tanō. Adama wōndia wi u kun durō yēwa u koo sua win dusibu sōo. ¹⁵ Kpa u ku raa bwese tukuru doke win bweseru sōo. Nē Yinni Gusunōwa na nūn gōsa u n ka dēere.

2. *Wi u kun kpē*

u ko yāku kowo

16 Yinni Gusunə u maa Məwisi sőowə u nεε, **17** a Aroni ka win bibu sőowə a nεε, baa ka win bibun bweserə goo ù n alebu gaa mə win wasi səo, yēro kun kpē u da nən kuu te səo u ne, Yinni Gusunə dīanu ganu yākuru kua. **18** Alebugii goo kun kpē u nən səmbu te ko, aa wōkowa? Aa kōri barəwa? N kun me yēron wuswaa ya kəsikirewa? **19** N kun me yēron naasu n̄ kun me win gāsera bəərewa? **20** N kun me yēro u kundu kpiawa? N kun me u sāawa tən kəmiakubu? N kun me yēron nəni kpiawa? N kun me yēro taataaru n̄ kun me debu məwa? N kun me win tīa bii kəsikira? **21** Wi u alebu gaa mə wasi səo gesi Aronin bweseru səo, u n̄ kpē u ne, Yinni Gusunə yākuru kua. U n̄ maa kpē u ka dīanu ganu na u ka yākuru ko nən kuu te səo. **22** Adama u koo kpī u ne, Yinni Gusunən dīa deəranu di. **23** Win alebun sōna u n̄ kpē u susi yāku yerə ka kuu ten beku kare ten mi. Kpa u ku raa nən kuu te disi doke. Ne, Yinni Gusunəwa na ra yāku kowobu gəsi ba n ka deəre.

24 Ma Məwisi u Aroni ka win bibu ka Isireliba kpuro gari yī sőowə.

22

3. Be ba koo yāku dīanu di

1 Yinni Gusunə u Məwisi sőowə u nεε, **2** a Aroni ka win bibu sőowə a nεε, ba n tii se dīa ni Isireliba ba ka man naawamme səo, kpa bu ku raa nən yīsi deəra te sanku. Nəna na sāa Yinni Gusunə.

3 Ben bweseru səo, goo ù n nu susi, ma u disi gəə mə, ba koo yēro yarawa nən səmburun di. **4** Aronin bweseru səo, goo ù n bəra disigiru mə, n̄ kun me ù n kentu kpika mə, u n̄ yāku dīa ni dimə sere ù n

dεera, ⁵ ka sere wi u goru baba ñ kun mε wìn sen nim mu wīa ñ kun mε wi u yaa gaa baba ye ya disi mə ñ kun mε wi u goo baba wi u disi mə. ⁶ Wi u yen gaa baba gesi, u disi duurawa mi sere ka yokao. U ñ kpē u yāku dīa ni di ma n kun mə u wobura mam mam. ⁷ U n wobura, yokan di u dεera, u koo kpī u nən dīa ni di. Domi niya nu sāa win dīanu. ⁸ Meyə yāku kowo goo kun yaa goru temmə ñ kun mε yaa ye gbeeku yaa gaa ya go u ku raa ka tii disi doken sō. Nε, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

⁹ Ba koo nən woodaba məm nəəwawa domi bə n nən dīanu disi doke, ba koo ben torarun are səbe kpa bu gbi. Nε, Yinni Gusunəwa na bu gəsa ba n ka dεere.

¹⁰ Tən diro kun yāku dīa ni dimə baa yāku kowon səm kowo ñ kun mε win səo. Yēro kun yāku dīa ni dimə. ¹¹ Adama yoo wi yāku kowo u dwa ka wi ba mara win yenuə, ba koo kpī bu dīa ni di. ¹² Yāku kowon bii tən kurə ù n tən diro sua duro, ù ku raa yāku dīa ni di. ¹³ Adama bii wi, ù n sāa gəmini ñ kun mε win duro u nùn yina, ma u ñ ka duro wi mara, ma u gəsira win tundon yenuə u sō nge sanam mε u ñ duro sue, u koo kpī u dīa ni di. Ma n kun mε, tən diro u ku dīa ni di.

¹⁴ Tən tuko goo ù n nu di u ñ ka baaru, u koo nin kəsire yāku kowo wēwa. Yen biru kpa u nùn nin bənu nəəbun tia sosia.

¹⁵ Yāku kowobu bu ku raa dīa ni disi doke ñ Isireliba ba ka yākuru kua Yinni Gusunən wuswaa. ¹⁶ Bə n nu di sanam mε n ñ weenə bu nu di, ba Isireliba toranu səbiməwa. Nəna Yinni Gusunə, ne wi na ra yākunu dεerasie.

Sabe te ba koo ka yākuru ko

¹⁷ Yinni Gusunø u Møwisi sðøwa u neε, ¹⁸ a Aroni ka win bibu ka Isireliba kpuro sðøwø a neε, goo be sðø n̄ kun me sðø goo wi u wāa ben suunu sðø, ù n̄ kī u yāku dðø mwaararugiru ko ka kīru, n̄ kun me u ka nðø mwæeru garu yibia, ¹⁹ neε, Yinni Gusunø n̄ sere tu mwa, yaa sabe dðø ge ga n̄ alebu mø gera u koo ka na, naa, n̄ kun me yāaru, n̄ kun me boo, ya n̄ gesi sāa dwa. ²⁰ U n̄ koo ka yaa saberu na te ta alebu gaa mø. Domi ù n̄ ka tu yākuru kua, na n̄ mwaamø. ²¹ Goo ù n̄ siarabun yākuru mø ka kīru n̄ kun me u ka nðø mwæeru garu yibia, u koo tu kowa ka sabe te ta n̄ alebu gaa mø n̄ sere win yāku te mwa. ²² N̄ n̄ men na, bu ku ka sabe wðøko na, n̄ kun me te ta kðri bðøre, n̄ kun me te ba so ba kðsiki, n̄ kun me te ta boo boosu n̄ kun me taataaru mø gðnaø. Bu ku ka yen gaa yāku dðø mwaararugiru ko. ²³ Ba koo kpí bu ka yaa sabe tèn wasin bee tia kpðaru bo kðrun yākuru ko. Adama bu ku ka tu nðø mwæerugiru ko. ²⁴ Bu ku raa ka yaa sabe tèn tñara kðra n̄ kun me ba wñia neε, Yinni Gusunø yākuru kua. Bu ku maa yen bweseru yaa saberu garu kua bà n̄ dua ben temø. ²⁵ Bu ku ka neε, Yinni Gusunø sabe ten bweseru yākuru kua te ba wa sðøbun mi. Domi sabe tèn wasi ba mæera kua, ta sðøawa nge sabe te ta alebu mø. Neε, Yinni Gusunø, na n̄ yāku ten bweseru mwaamø.

²⁶ Yinni Gusunø u Møwisi sðøwa u neε, ²⁷ bà n̄ kðte buu mara n̄ kun me yāaru n̄ kun me boo, ga koo kowa sðø nðøba yiru ka gen mero. Adama saa sðø nðøba itasen di, ba koo kpí bu ka gu yāku dðø mwaararugiru ko. ²⁸ Bu ku raa yaa saberu garu go ka ten buu sðø teeru.

²⁹ Bà n̄ neε, Yinni Gusunø siarabun yākuru kuammø, bu tu koowo nge me kon ka tu mwa.

30 Yen dəmə tera bə koo ten yaa di. Ba n̄ yen gaa tiäm̄ sere sisiru.

31 Ba koo nən wooda ye məm nəəwəwa kpa bu ye swī. **32** Bu ku raa nən yīsiru sanku kpa bu wa bu man bəeere wē ben suunu səo. Nena na Yinni Gusunə wi u bəe gəsa i n ka deere. **33** Nena na bəe yara saa Egibitin di na n ka sāa Gusunə bəen Yinni.

23

Təə baka bwese bweseka

1-2 Yinni Gusunə u Isirelibə səəwə saa Məwisin nəən di u nəe, təə baka n̄ səo i ko i n da menne i ka man sā, ni wee.

Təə wərərugiru

3 Alusuma tia səo, səo nəəba tia i ko i n da səmburu ko, səo nəəba yiruse, i ko i wēra kpa i menna i ka man sā. Yen təə te, i ku ra səmburu garu ko. I ko i tu diwa nən sə baa mi i wāa kpuro gesi.

4 Təə baka ni nu maa tie, n̄ səo i ko i menna i ka man sā, nin tənu wee.

Gəə sararibun təə bakaru

5 Yinni Gusunə u nəe, wəən suru gbiikoon səo wəkura nnesen yokan di, i Gəə sararibun təə bakaru dio ne, Yinni Gusunən sə.

6 Yen səo wəkura nəəbuse səəra i ko i pēe ye ba kun seeyatia doken təə bakaru tore. I ko i kowa səo nəəba yiru i n pēe dim̄ ye ba kun seeyatia doke. **7** Alusuma yen təə gbiikiru səəra i ko i menna i ka man sā. Yen təə te, i ku ra səmburu garu ko.

8 Alusuma yen təə baatere i ko i n da man yāku dōo mwaararugiru kuewa. Səo nəəba yiruse, i ko i kpam menna i ka man sā. Yen təə te, i ku səmburu garu ko.

Gberun dĩa gbiikinun

tɔɔ bakaru

9-10 Yinni Gusunø u maa Isireliba sɔɔwa saa Mowisin nɔɔn di u nee, i n dua tem me kon bεε wε sɔɔ, ma i dĩanu gã, i ko i ka dĩa gbiikii ni i gã mi yãku kowo daawawa. **11** Kpa yãku kowon tii u man nu tusia tɔɔ wẽrarugirun sisiru kpa n wa n ka bεε nɔnu geu meeri. **12** Yen tɔɔ te, i ko i man yãku dɔɔ mwaararugiru kua ka yãaru wɔɔ tiagiru te ta ñ alebu gaa mɔ. **13** I ko i maa som kilo nɔɔba tia me i ka gum burina sɔndi kpa ye kpuron nuburu tu ne, Yinni Gusunø dore. Yen biru kpa i tam litiri tia ka bɔnu tare som men wɔllo. **14** I ñ ko i dĩa gbiikii nin pεε di ñ kun me nin bima ye ba sɔnwa ñ kun me ye ba kɔsuka sere dɔma te i ka ne, Yinni Gusunøgia na. I ko wooda yeni mem nɔɔwawa mi i wãa kpuro sere ka baadommaɔ.

Gεebun tɔɔ bakaru

15 Yinni Gusunø u maa Isireliba sɔɔwa saa Mowisin nɔɔn di u nee, i ko i maa alusuma gariwa nɔɔba yiru saa tɔɔ wẽrarugirun sisirun di dɔma tèn di i ka bεen dĩa gbiikii ni, ne, Yinni Gusunø naawa. **16** I ko i gariwa sɔɔ weeraakuru sere n ka ko tɔɔ wẽrarugiru nɔɔba yirusen sisiru. Kpa i maa ne, Yinni Gusunø yãkuru kua. **17** I ko i ka pεε yiru na saa bεen yenun di yèn baayere ba kua ka som kilo ita ka pεε seeyatia. Bεen gberun dĩa gbiikii niya i ko i ka yen som me ko, kpa yãku kowo u ye sɔɔsi beri berika. **18** Yen biru, i ko i ne, Yinni Gusunø yãku dɔɔ mwaararugiru kua ka yãanu nɔɔba yiru ni nu wɔɔ tia tia mɔ kpa nu kun alebu gaa mɔ ka maa kete kine kpem teeru ka yãa kinenu yiru ka sere tam. Kpa ye kpuron nuburu tu ne, Yinni Gusunø

dore. ¹⁹ I ko i maa boo go bεen toranun yākurun sō ka maa yāanu yiru ni nu wōtia tia mō siarabun yākurun sō ²⁰ ka pēe ye sannu. Yāku kowo u koo ka ye kpuro Yinni Gusunō daawawa u nu tusiarun wororu koosi. Kpa ye kpuro ya n sāa ne, Yinni Gusunōgia. Ye kpuron biru, yaa ye kpuro ya koo kowa yāku kowogia. ²¹ Yen tō te, i ko mēnnawa bεe kpuro i man sā. I n̄ maa sōmburu mō dēma te. Mi i wāa kpuro, i ko i wooda yeni mēm nōewawa sere ka baadommao.

²² I n bεen gberun dīanu gēemō, i ku ni nu wāa bεen gbee goorō gē. Yen biru i ku maa nu kunōnu ko. I ko i nu sāarobu ka sōbu deriawa. Ne Gusunō bεen Yinniwa na ye gerua.

Tō baka tē sō

ba ra kōbi wure

²³⁻²⁴ Yinni Gusunō u Isireliba sōwa saa Mōwisin nōn di u nee, wōn suru nōba yirusen tō gbiikiru sō, i ko i wērawa kpa i kōbi so Gusunō u ka bεe yaaya. Tō te, i ko i mēnnawa kpa i man sā. ²⁵ I ku ra sōmburu garu ko. Kpa i man yāku dō mwaararuginu kua.

Torarun suurun tō bakaru

²⁶ Yinni Gusunō u Mōwisi sōwa u nee, ²⁷ wōn suru nōba yirusen sō wōkurusewa i ko i yākuru ko bεen toranun suurun sō. I ko i mēnnawa kpa i nō bōke kpa i man sā. Kpa i man yāku dō mwaararuginu kua. ²⁸ I ku ra sōmburu garu ko tō te sō. Domi tō te sōra ba koo bεe toranun suuru kobun woronu koosi Gusunō bεen Yinnin wuswaa. ²⁹ Wi u kun nō bōkue yen tō te, ba koo nūn wuñawa win tōmbun suunu sōn di. ³⁰ Wi u maa sōmburu kua tō te sō, kon de bu yēro gowa.

31 I ku ra səmburu garu ko tɔ̄ te. Ya ko n sāawa wooda ka baadommao ka bœen bibun bweserø. Mi i wāa kpuro, i ko ye mém nœwawwa. **32** Ya ko n sāawa nge tɔ̄ wērarugiru kpa i nœba. I ko i wērawa saa surun sɔ̄ nœba nnen yokan di sere ka yen sisirun yokao.

Kunun tɔ̄ bakaru

33-34 Yinni Gusunø u Isireliba sœwa saa Mœwisin nœon di u nee, saa wɔ̄n suru nœba yirusen sɔ̄ wækura nœbun di, i ko i Kunun tɔ̄ bakaru diwa sɔ̄ nœba yiru i ka ne, Yinni Gusunø sã. **35** Yen tɔ̄ gbiikiru, i ko i menna i man sã. I ku ra səmburu garu ko tɔ̄ te. **36** Tɔ̄ baatere i ko i n da man yāku dɔ̄ mwaararugiru kuewa sere n ka ko sɔ̄ nœba yiru ye. Yen sɔ̄ nœba itase, i ko i kpam mennawa i man sã kpa i man yāku dɔ̄ mwaararuginu kua. Tɔ̄ te, i ku ra səmburu garu ko. Ta sāawa gāa girinu.

37 Yeniba kpuro ya sāawa tɔ̄ baka ni i ko i di ne Yinni Gusunøn sɔ̄. Kpa i man yāku dɔ̄ mwaararuginu kua ka bœen gberun dīanu ka siarabun yākunu ka tam. Yākuru baatere ka ten tɔ̄ru. **38** Meyä i ku maa tɔ̄ wērarugiru duari ka yāku ni i ra man kue ka sere maa kẽe ni i ra ka ne ka maa nœ mweerun yākuru.

39 Suru nœba yirusen sɔ̄ wækura nœbuse sœ, i n bœen gberun dīanu gā, i ko i tɔ̄ bakaru diwa sɔ̄ nœba yiru i ka man bœere wẽ. Yen tɔ̄ gbiikiru ka yen tɔ̄ru nœba itase, i ko i wērawa i ku səmburu garu ko. **40** Yen tɔ̄ gbiikii te, i ko i dāa marum buram sua ka kpakpa wurusu ka dāa wuru bakasu si su ra n wāa daaro kpa i n nuku dobu mò nœn wuswaa sɔ̄ nœba yiru ye. **41** Wȭ baagere i ko i n da tɔ̄ baka te diwa i ka man bœere wẽ suru

nōoba yiruse ye sōo. Ya ko n sāawa wooda sere ka baadomma. ⁴² Bee Isireliba kpurowa i ko i n wāa kunu sōo sere sōo nōoba yiru. ⁴³ Kpa beeñ bibun bweseru tu ka gia ma na ben sikadoba sinasia kunu sōo sanam me na bu yarama Egibitin di. Ne Gusunō beeñ Yinniwa na ye gerua.

⁴⁴ Nge meya Mōwisi u Isireliba tōo baka ni sōowa ni ba ko n da di bu ka Yinni Gusunō beeñre wē.

24

Gusunōn kuu bekurugirun

dabu

¹ Yinni Gusunō u Mōwisi sōowa u nee, ² a Isireliba sōowā a nee, bu nūn olifin gum kasuo me mu gea bo kpa fitilanu nu n ka sōre yoka baayere. ³ Aroni u koo ka gum me dawa ne, Yinni Gusunōn kuu bekurugii ten mi, beku kare ten wuswaa te ta woodan kpakoro te ganua. Kpa u de fitila ni, nu n sōre yokan di sere Yam mu ka sāra. Yeni ya ko n sāawa wooda sere ka ben bibun bweser. ⁴ Aroni u koo fitila ni sāndiwā dabu wuraguun wəllə kpa nu n sōre wōkuru baatere sere Yam mu ka sāra.

Pēe ye ba ra Yinni Gusunō wē

⁵ Yinni Gusunō u Mōwisi sōowa u nee, a pēe wōkura yiru wōowā yen baayere ya n sāa kilo nōoba tia. ⁶ Kaa ye yorewa nēn wuswaa tabulu wuragia yen wəllə sīa yiru, yen baayere sōo pēe nōoba tia. ⁷ Sīa baayeren wəllə kaa turare gea sāndi kpa bu ye dōo meni nēn sō pēe yen ayer kpa n bee yaaya.

⁸ Tōo wērarugiru baatere, ba ko n da man pēe yen bweseru yiiyewa kpa ya n yii mi baadomma. Ya ko n sāawa wooda beeñ bibun bweseru sōo sere

ka baadommao. ⁹ Pēe ye ba kōsire kua mi, ya ko n sāawa Aroni ka win bibugia. Ba koo ye diwa Yam deeramō. Pēe ye, ya sāawa nēnēm domi nēna ba ye wē sanam mē ba yāku dōo mwaararugiru mō. Aronin bwesera ta ko n da ye di sere ka baadommao.

Wi u Gusunə gari kam

gerusin seeyasiabu

¹⁰⁻¹¹ Sōo teeru Isireliban goo ka Egibitigii goon bii wì u kā Isireli tōn kurō mara ba sanna. Kurō Isireli win yīsira Selomiti, Debirin bii, Danun bweseru sōo. Selomitin bii wi, u Gusunən yīsiru gari kam gerusimō u bōrusimō. Yera yande ba ka nūn da Mōwisin mi. ¹² Ma ba nūn yii ba ka mara bu wa ye Yinni Gusunə u koo gere.

¹³ Yera Yinni Gusunə u Mōwisi sōowa u nēe, ¹⁴ i ka durō wi yario sansanin di. Be ba maa nua u ne Yinni Gusunə gari kam gerusi mi, kpa bu ben nōma sōndi win wirō bu ka seeda di kpa Isireliba kpuro bu nūn kpenu kasuku bu go. ¹⁵ Yen biru wooda yeniwa kaa Isireliba wē a nēe, wi u ne, Yinni Gusunə gari kam gerusi, yēro u koo yen are wa. ¹⁶ Wi u gesi ne, Yinni Gusunə gari kam gerusi, ba koo yēro gowa. Isireliba kpurowa ba koo nūn kpenu kasuku bu go. Baa ù n sāan na sōo, ba koo nūn gowa yēn sō u ne, Yinni Gusunə gari kam gerusi.

¹⁷ Goo ù n win winsim go, ba koo maa yēro gowa.

¹⁸ Goo ù n win winsim yaa saberu go, u koo ten kōsire wēwa wasiru. Hundewa ya hunden kōsire.

¹⁹ Goo ù n maa win winsim mēera kua, mēera yen bwesera ba koo yēro ko. ²⁰ Wi u goo bua, ba koo maa yēro buawa. Wi u goon nōni wīa, ba koo maa

yēron nōni wīawa. Wi u goon dondu bua, ba koo maa yērogiru buawa. Kōsa ye tōnu u win tōnusi kua kpuro, yera ba koo maa nūn kōsie.

21 Wi u yaa saberu go, u koo ten kōsire wēwa. Wi u maa tōnu go, ba koo maa yēro gowa.

22 Wooda tia yera ba koo ka bēen sōbu siri. Nē Gusuno bēen Yinniwa na ye gerua.

23 Ma Mōwisi u Isireliba kpuro ye sōwa. Ma ba durō wi u Yinni Gusuno gari kam gerusi mi yara sansanin di ba nūn kpenu kasuka ba go. Nge meya ba ka kua ye Yinni Gusuno u Mōwisi sōwa.

25

Tem wērasiabu

1-2 Yinni Gusuno u ka Mōwisi gari kua guu te ba mà Sinain wōllo u nee, bēe Isireliba ì n dua tem me sōo, me kon bēe wē mi, i ko i dewa bēen gbean tem mu wēra nēn sō. **3** Wōo nōoba tia sōora i ko i bēen gbea duure kpa i bēen resem gbaanu sōme i nin dānu kōni. Kpa i yen marum sōri. **4** Adama wōo nōoba yiruse, ya ko n sāawa wōo wēraruguu Yinni Gusunōn sō. Bēen gbenu nu koo wērawa mam mam. I ku ra nu dīanu duure, i n̄ ko i maa bēen resem kōni. **5** Baq dīa ni nu wōruma sanam me i gēemō ma nu kpiā ka tii, i n̄ nu gēemō. I n̄ maa resem sōrimō ye ya ka tii mara. Domi bēen gbea ya koo wērawa mam mam wōo ge sōo. **6** Adama wōo wēraruguu ge sōo, ye ya kpiā ka tii, yera i ko i di bēe ka bēen sōm kowobu ka bēen yobu ka sere maa sōo be ba wāa bēen suunu sōo **7** ka bēen yaa sabenu ka gbeeku yee. Ye tem me, mu koo kpi yera i ko i di.

Yakiabun wōo

⁸ I ko i wõø nõøba yirun suba nõøba yiru deriwa yu doona. Ye kpuro ya sãawa mi, wõø weeraakuru tia sari. ⁹ Yen wõø dãakun suru nõøba yirusen sõø wokuru, tõø te ba torarun yãkuru kua mi, i ko i kõbi wurawa ka kuuki tem më kpuro sãø. ¹⁰ Wõø weeraakurusen wõø ge, ga ko n sãawa nñem ne, Yinni Gusunõn sõ. Kpa i kpara ma baawure u tii ma. Wõø ge sãø, ba koo gbee te goo u raa ðora ñ kun më te ba nùn mwaari wesiawa tu ko wigiru. Wi u raa maa yoru dimo, u koo yakiara u wura win yenuo. ¹¹ Nge meya i ko n da wõø weeraakuru baateren yakiabun tõø bakaru di. I ko i wërawa wõø ge sãø. I ñ dñanu ganu duurumõ. I ñ maa dñanu ganu gëemõ ni nu ka tii kpia. Meya i ñ maa resem sõrimõ ye ya mara resem gbaarõ te ba ñ sõnwa. ¹² Domi nuku dobun wõøwa ge i ko i wuna nñem ne Yinni Gusunõn sõ. Adama bœen gbean dñana i ko i di.

¹³ Wõø ge sãø, baawure u koo win tem mwawa më ba raa nùn mwaari. ¹⁴ I n tem ðoramõ, ñ kun më ñ dwemõ, bœen goo u ku raa win winsim nõni wõke. ¹⁵ Wi u kĩ u win gberu ðora, u koo gina lasabu kowa u wa mèn nõø tã koo dñanu ma sere wõø weeraaku te, tu ka yibu tè sãø ba ra yakiabun tõø bakaru ko tè sãø yëro u koo tu wesia. ¹⁶ Nge më wõsun su dabiru ne, nge meya gbee ten gobi yi ko n kpãaru ne. Wõsun sukum më mu tie mù kun dabi sere wõø weeraaku te, tu ka yibu, ten gobi yi ñ ko yi n kpã. Domi ye ba koo gë gbee te sãø, yera u ðoramõ. ¹⁷ Bœen goo u ku raa win winsim nõni wõke. I ko i man nasiawã domi nñena na sãa Gusunõ bœen Yinni. ¹⁸ I nñ woodaba mem nõøwã kpa i sã ye sãø. Saa ye sõora i ko i sinã tem më sãø ka bori yëndu. ¹⁹ Tem më, mu koo dñanu ko ni nu koo bœe turi kpa i n ka

wāa bōri yēndu sōo.

20 Sōrōkudo i ko i tii bikia i nēe, mba i ko i di wōo nōoba yiruse te. Domi i n wōo ge sōo dīanu duurumō, i n maa gēemō. **21** Kon bēe domaru kua wōo nōoba tiase kpa bēen gbea yu wōo itan dīanu ma. **22** Wōo nōoba itase sōo, i ko i dīanu duure kpa bēen dīa gurunu nu n tie sere i ka wōo nōoba nnēsen dīanu gē.

Tem ka dian yakiabu

23 Goo kun tōnu tem dōremō kpa yēro u n mu mō sere ka baadommaō, domi nē, Yinni Gusunōwa na tem mō, i maa wāawa nēn mi nge sōbu. **24** Yen sōna mi i sina kpuro, i ko i tem yakiabun wooda ye mēm nōowāwa.

25 Bee sōo, goo ù n kua sāaro, ma u win tem sukum dōra, win dusi goo ù n gobi mō, u koo kpī u mu yakia. **26** Yēro ù kun maa dusi goo mō wi u koo mu yakia, win tii u koo kookari kowa u ka mu yakia. **27** U koo wōsu gariwa si su tie wōo weeraaku te, tu ka sere yibu kpa u si kpuron gobi kōsia kpa tem mē, mu ko wigim. **28** U kun gobi wa u ka mu yakia, u koo mu wi u tem mē dwa deria sere yakiabun tō bakaru tu ka turi. Yen biru u koo kpī u wura tem mē sōo.

29 Yinni Gusunō u nēe, goo ù n win diru dōra te ta wāa wuu gbāraruguu sōo, wōo tia u mō u ka tu yakia. **30** Yēro ù n kpana u dii te yakia wōo tia yen baa sōo, ta koo kowa wi u tu dwagiru sere ka baadommaō. U n maa tu wesiamō baa yakiabun tō bakaru tā n tunuma. **31** Adama dii te ta wāa wuu ge ga n gbāraru mō sōo, ba koo tu yakiawa nge mē ba ra tem yacie. Baa n n mēren na, wi u raa dii te mō, ba koo nūn tu wesiawa yakiabun tō bakaru sōo.

³² Adama Lefiban wusu ka ben dia, ba ko n da kpī bu ye yokie saa kpuro. ³³ Wi u Lefiban goon diru dwa, yakiabun tōo bakaru tà n tunuma, u koo yariwa dii ten min di ka wuu gen min di. Lefiban dia ya sāawa ben tiiginu Isirelibaginun suunu sāa. ³⁴ Gbee ni nu maa ka ben wusu sikerenę, ben goo kun kpē u nu dəra. Domi bera ba nu mə sere ka baadommao.

Bəkurabun wooda

³⁵ Yinni Gusuno u née, wunen Isirelisi ù n sāaru duura, ma u n kpē u tii nōori, a de a nùn somi u ka win wāaru di. Nge mēya kaa maa sōo kua kpa u wa u sina tem mē sōo wunen bəkuo. ³⁶ À n nùn gāanu bəkura, a ku nùn are kasusi. A de a ne Gusuno wunen Yinni nasia, kpa wunen winsim u wa u n wāa wunen bəkuo. ³⁷ À n nùn gobi bəkura n kun mē dīanu, a ku nim doke. ³⁸ Ne Gusuno bēen Yinniwa na ye gerua. Nena na bēe yara saa Egibitin di n ka bēe Kananin tem wē kpa na n sāa bēen Yinni.

Yorun wooda

³⁹ Yinni Gusuno u maa née, wunen Isirelisi ù n sāaru duura ma u nun tii dōre, a ku nùn yoo sōma koosia. ⁴⁰ U ko n sāawa wunen sōm kowo, u n wāa wunen yēnuo sere yakiabun tōo bakaru tu ka na. ⁴¹ Yakiabun tōo baka te, tà n tunuma, kaa nùn yakiawa wi ka win bibu kpa u wura u win yēnugibu deema, u win sikadoban gbea tubi di. ⁴² Domi ba sāawa nēn yobu be na yarama Egibitin di. Ba n koo bu dōra nge mē ba ra yobu dōre. ⁴³ A ku nùn dam dōre. A sōsio ma a ne Gusuno wunen Yinni nasia.

⁴⁴ À n yobu kī, bwese tuku ni nu ka nun sikerenewa kaa yoru mwēeri ba n sāa wunegibu.

⁴⁵ Kaa kpī a səbun bibu dwe be ba wāa wunen yenuə ka sere be ba mara bəen tem səo. Àn bu dwa, ba ko n sāawa wunegibu. ⁴⁶ Wunen bibun bweseru ta koo kpī tu bu tubi di sere ka baadommaə. Adama goo u ku raa win Isireli dam dore.

⁴⁷ Səo goo ù n wāa wunen yenuə, ma u kua gobigii, ma Isireli goo u sāaru duura, ma u tii səo wi dore, n kun me səo win dusi goo, ⁴⁸ Isireli wi, u koo kpī u tii yakia n kun me win dusi goo u nùn yakia ⁴⁹ n kun me win baan məə n kun me win baan wənə n kun me ben bili goo n kun me win dusi goo gesi. Wi u maa tii dəra mi, ù n dam wa u ka tii yakia, u koo kpī u tii yakia. ⁵⁰ Ba koo wəsun geeru gariwa wi ka wi u nùn dwa saa mìn di u tii dəra sere yakiabun təə bakaru tu ka turi. Win yakiabun gobic geeru ta ko n sāawa nge gobi yi ba koo səm kowo kəsia wəə si səo. ⁵¹ Wəsu sù n maa tie su kpā yakiabun təə bakaru tu sere turi, u koo win yakiabun gobi kəsiawa nge me wəə sin geera ne. ⁵² Wəsu sù kun maa dabi sere yakiabun təə bakaru tu ka turi, u koo win yakiabun gobi kəsiawa nge me wəə sin geera ne. ⁵³ U n wāa win yinnin mi, yinni wi, u koo nùn kowa nge me ba ra səm kowo kue. U n koo nùn dam dore. ⁵⁴ U kun kpīa u tii yakiara ka swaa yen gaa, u koo yakiara wi ka win bibu yakiabun təə bakaru səo.

Nena Gusunə bəen Yinni

⁵⁵ Isireliba ba sāawa ne, Yinni Gusunən yobu be na yara Egibilitin di. Ne Gusunə na sāawa ben Yinni.

26

¹ Na nee, i ku bwāaroku gagu sā. I ku ra maa gāanu ganun weenasinu ko. I ku maa kperu garu

gira te ba gāanu ganun weenasinu koosi kpa i yiira i sā. Domi nēna na Gusunō bēen Yinni.

² I tōo wērarugiru yaayo kpa i nēn kuu bekuru-giru bēere wē. Nē, Yinni Gusunōwa na ye gerua.

Domanu

³ I n nēn woodaba mēm nōowā ma i ye swīi, ⁴ kon de gura yu nē yen saa sōo kpa tem mu dīanu wē kpa dānu nu binu ma. ⁵ I ko n dīanu gēemōwa sere bēen resem yu ka sōribu turi. Kpa resem ye, ya n maa wāa duurubun saa. I ko i di i debu kpa i n wāa ka bōri yēndu bēen tem sōo. ⁶ Kon de alafia ya n wāa tem mē sōo. Goo kun bēe baasimō ì n dō. Kon de yēe gōbi yī doona. Meyā tabu kun maa duō tem mē sōo. ⁷ I ko i bēen yibereba naa girawa kpa i bu takobi sōkiri i kamia. ⁸ Bēen nōobu ba koo kpī bu tōmbu wunōbu (100) naa swīi bu go. Kpa bēen wunōbu bu tōmbu nōrōbun suba wōkuru (10.000) naa swīi bu go ka takobi. ⁹ Kon ka bēe nōnu geu mēeri kpa n de i marura i kōwara kpa n de nēn arukawani ya n wāa sere ka bēen bibun bibō. ¹⁰ I ko i bēen dīa gurunu di sere nu tiara kpa i kpaanu kōsire ko bēen birano. ¹¹ Kon de bu nēn wāa yero gira bēen suunu sōo. Na n̄ maa bēe biru kisimō. ¹² Na kon sīimōwa bēen suunu sōo kpa na n sāa bēen Yinni kpa i n maa sāa nēn tōmbu. ¹³ Nēna Gusunō bēen Yinni, nē wi na bēe yara saa yorun di Egibitiō. Nēna na Egibitigibun dam dōrebu kpeerasia. Tē i ko i kpī i sī n kun ka sekuru.

Bōri

¹⁴ Yinni Gusunō u nēe, ì kun nēn woodaba mēm nōowē, ma i n̄ sīimō ye sōo, ¹⁵ ma i nēn arukawani yina, i nēn woodaba biru kisi, i n̄ ka bu sōmburu kue, ¹⁶ wee ye kon bēe kua.

Kon bεε bεrum tia kpa n de wasi sun bakaru tu bεε wɔri i woora sere bεen nɔni yi tonda kpa i n wahala mò. Kam sɔɔra i ko i bεen dīanu duure. Domi bεen yiberebara ba koo nu di. ¹⁷ Kon bεε biru kisi kpa bεen yibereba bu bεε kamia. Kpa be ba bεε tusa bu bεε dam dore. I ko i duki yakikirawa baa bà kun bεε naa gire.

¹⁸ Yeniba kpuron biru, i kun man mεm nɔɔwε, kon bεε sεeyasia too too bεen torarun sɔ. ¹⁹ Kon bεen dam bua mèn sɔ i tii sue. Kon de wɔllu tu bɔbia nge sisu kpa gura yu ku ne. Kpa tem mu bɔbia nge sii gandu. ²⁰ I ko i bεen dam dɔrawa kam sɔ. Domi tem mu n dīanu mò. Meyā dānu nu n maa marumɔ.

²¹ I n man seesimɔ, kon bεε sεeyasia too too bεen toranun sɔ. ²² Kon bεε gbeeku yεε surema yi bεen bibu go sere ka bεen yaa sabenɔ kpa i kun maa dabi kpa bεen swεε yi gbi.

²³ Sεeyasia bini bù kun maa dere i gōru gεsie, ma i man seesimɔ, ²⁴ nεn tii kon bεε seesi kpa n maa bεε sεeyasia too too n kere yellu bεen toranun sɔ. ²⁵ Kon de tabu bu bεε wɔri yèn sɔ i nεn arukawani kusia. I n mεnna i kuku bεen wusɔ, kon de bararu tu bεε wɔri kpa yibereba bu bεε nɔma turi. ²⁶ Kon de gōru tu na. Saa ye sɔɔ, tɔn kurəbu wɔkuru ba koo pεε wɔwa doo teu sɔɔ kpa bu ka bεε naawa ye ya n bεε debumɔ.

²⁷ Yeniban biru i kun man mεm nɔɔwε, ma i man seesimɔ, ²⁸ nεn tii kon bεε seesi ka mɔru kpa n bεε sεeyasia nɔn nɔɔba yiru n kere yellu bεen toranun sɔ. ²⁹ I ko i gōru wa sere i bεen bibu tem. ³⁰ Kon bεε tusi sere n bεε gunguu nìn mi i ra yākuru ko kɔsuku kq bwāqrokunu ni i ra ka sɔɔ sã. Kon bεen gonu sɔndi bwāqroku nin kēkin wɔllɔ. ³¹ Kon bεen

wusu ḡosia bansu kpa n b̄eēn sāa yenu k̄osuku. Na ñ maa b̄eēn yākunu mwaam̄o. ³² Kon b̄eēn tem kam koosia. Beēn yibere be, ba koo na bu sinā mi, kpa biti yu bu mwa. ³³ Kon de bu b̄ee tabu w̄ori kpa i yarina i da tem tukum̄o. Kpa b̄eēn wusu su ko bansu.

³⁴⁻³⁵ Saa yè sāo i ko i n wāa tem tukum mi, b̄eēn tem me, mu koo w̄era, w̄era bi i ñ daa mu w̄eēre.

³⁶ Be ba koo tiara ba n wāa yibereban tem̄o, kon de bu nuki sankira. Baa wuru kokosun damu, ga koo de bu duka yakurawa. Ba koo yakurawa nge be ba yibereba wa ba tabu yānu neni ba ka bu naa gire. Ba koo w̄orukuwa baa goo ù kun bu naa sw̄ii. ³⁷ Ba koo w̄orikinawa nge be ba goonam̄o tabu sāo ka takobi. Ba ñ kp̄e bu yōra bu ben yibereba ma. ³⁸ Ba koo gbiwa bwese tukunun suunu sāo. Kpa yibereba bu bu kam koosia. ³⁹ Be ba koo tiara yibereban tem mi, ba koo woorawa ka nuku sankiranu ben toranun sō ka ben baababaginun sō.

Gusun̄o u koo win arukawani

yaaya

⁴⁰ Isireli be ba tiara, ba koo ben toranu tuuba ko ka ben baababaginu ni ba kua ne, Yinni Gusun̄on wuswaaø ka sere seesi bi ba man seesi. ⁴¹ Ba koo gia ma nena na bu seesi ma na ka bu da tem tukum̄o ben yibereban mi. Saa ye sāora ba koo tii kawa ben naane sarirun sō kpa bu gia ma nena na bu seeyasiäm̄o ben toranun sō. ⁴² Saa ye sāo, kon nen arukawaniba yaaya ye na b̄ekua ka ben baababa. Bera Aburahamu ka Isaki ka Yak̄ebu. Kon maa nen noø mw̄eēru yaaya te na kua ben tem sō. ⁴³ Ben biru, tem me, mu koo w̄era. Saa ye sāora

ba koo seeyasiabu wa yèn sõ ba nən woodaba deri.
44 Adama baa bà n wāa tem tukumō ben yibereban mi, na ñ bu derimō mam mam. Na ñ bu biru kisimō, na ñ maa bu kpeerasiamō. Na ñ nən arukawani ye kusiamō. Domi na sāawa Gusunō ben Yinni. **45** Ben arufaanin sõ kon arukawani ye yaaya ye na ka ben baababa bəkua mi, ye ya dera na bu yara Egibilitin di bwesenu kpuron nəni biru, ma na kua ben Yinni. Nəna Yinni Gusunō.

46 Wooda ka səosi niniwə Yinni Gusunō u Məwisi wē Sinain guuro u ka Isireliba sõ.

27

Nəo mwəenun yibiabu

1 Yinni Gusunō u Məwisi səowə u nəe, **2** a Isireliba wooda yeni səowə a nəe, goo ù n nəo mwəeru kua u nəe, u koo nə, Yinni Gusunō tənu kē, u koo kpī u gobi kəsia tənu win ayero nge meni u ka win nəo mwəeru yibia.

3 Saa tən durə wi u wəo yendu mən di n ka da wəo watagii, sii geesun gobi weeraakura u koo kəsia nge mə ba ra sāa yerun gobi kəsi. **4** N n tən kurən na, sii geesun gobi təna.

5 Tən durə wi u mə wəo nəəbu n ka da wəo yendugii, sii geesun gobi yənda u koo kəsia. N n maa tən kurən na, sii geesun gobi wəkuru.

6 Saa tən durə suru tiagii sere n ka da wəo nəəbugii, sii geesun gobi nəəbuwa u koo kəsia. N n maa tən kurən na, sii geesun gobi itawa u koo kəsia.

7 Goo ù n maa wəo wata mə ñ kun mə ù n kere mə, sii geesun gobi wəkura nəəbuwa u koo kəsia. N n maa tən kurən na, sii geesun gobi wəkura u koo kəsia.

8 Goo ù n sāa sāaro too, ma u ñ kpē u kōsia mē ba gerua, ba koo ka yēro dawa yāku kowon mi, kpa yāku kowo wi, u nūn sō mēn nōo u koo kōsia nge mē win waara ne.

9 Goo ù n ne, Yinni Gusuno nōo mwēeru kua ma u koo man yaa saberu kē te ba ra ka yākuru ko, yaa sabe te, ta ko n sāawa negiru. **10** Ba ñ ka tu garu kōsinamō te ta kun wā. Baa tā kun maa wā, ba ñ ka tu garu kōsinamō te ta wā. Ka mē, bā n maa ka tu kōsina, ni yiru kpuro nu ko n sāawa neginu.

11 Goo ù n ka yaa saberu na te ba ku ra ka yākuru ko, ba koo ka tu dawa yāku kowon mi. **12** Kpa yāku kowo u tu mēeri u ten geeru buru. **13** Wi u ka yaa sabe te na, ma u kī u tu yakia, gee te yāku kowo u nūn bure, tera u koo kōsia. Kpa u maa gee ten bōnu nōobun tia sosi.

14 Goo ù n win diru Yinni Gusuno kā, yāku kowowa u koo da u tu mēeri kpa u ten geerun saka gere. Gee te u gerua mi, tera ba koo ka sōmburu ko. **15** Adama ù n kī u win dii te yakia, u koo gina gee te yāku kowo u buru mi kōsiawa kpa u ten wōllō bōnu nōobusen tia sosi dii te, tu sere maa ko wigiru.

16 Goo ù n maa win gberu Yinni Gusuno wē, ba koo ten geeru burawa. Dīa ni ba koo duuren kpāara ba koo mēeri. Nge tē bā n dīa ni ba mō oōsu duura, ma nu kilo gooba wunōbu (300) kua, sii geesun gobi weeraakura ba koo kōsia. **17** N n sāan na yakiabun tōo bakarun diya u gbee te wē, ten gobi kpurowa u koo kōsia. **18** U n gbee te Yinni Gusuno wē yakiabun tōo bakarun biru, yāku kowo u koo ten gobi kawawa. U koo wōo si su tie sere yakiabun tōo bakaru tu ka turin gobi kōsiawa.

¹⁹ Yēro ù n kī u win gbee te yakia, u koo kəsiawā ye ba bura mi, kpa u yen bənu nəəbun tia sosi gbee te, tu sere maa ko wigiru.

²⁰ U kun tu yacie, ma ba tu goo dore, u ñ maa kpē u tu yakia win tii. ²¹ Yakiabun tōo bakaru tā n tunuma, ta koo kowa Yinni Gusunəgiru. Yāku kowoba ba ko n tu mə sere ka baadommaø.

²² Goo ù n Yinni Gusunə gberu wē te u dwa, n ñ mə te u tubi di, ²³ yāku kowowa u koo tu mæeri kpa u ten geeru bura. U koo wōsu gariwā si su tie yakiabun tōo bakaru tu ka turi. Wōo si kpuron gobiya u koo gere kpa gobi yi, yi ko Yinni Gusunəgii. ²⁴ Adama yakiabun tōo bakaru tā n tunuma, gbee te, ta ko n sāawa wi u raa nùn tu dɔregiru.

²⁵ Ba koo gāanu kpuron geeru burawa nge mε ba ra sāa yerun gobi kəsi. N deema gobi yin tian bunum mu ra n sāawa garamu wəkuru.

Kēe bwese bweseaka

²⁶ Goo u ku raa win yaa saberun buu gbiikuu Yinni Gusunə kē. Domi ga sāawa Yinni Gusunəguu kō yèn sō ga sāa buu gbiikuu. Baa ñ n yāarun na ñ kun mε kete, ga sāawa Yinni Gusunəguu. ²⁷ Gà n maa sāan na sabe te ba ku ra ka yākuru kon buu gbiikuu, wi u ka tu na u koo kpī u tu yakia ù n gee te yāku kowo u nùn bure kəsiā kpa u maa ten bənu nəəbun tia sosi. U n kpana u tu yakia, yāku kowo u koo kpī u tu goo dore nge mε u ten geeru bure.

²⁸ Gāa ni ba Yinni Gusunə kā sere ka baadommaø, aa tənuwa? N kun mε yaa sabera? N kun mε gbee te u tubi diwa? Gāa ni ba gəsa ba yi Yinni Gusunən sō gesi, n ñ maa koorø u nu yakia ñ kun mε u nu dora. Nu ko n sāawa Yinni Gusunəginu sere ka

baadommā. ²⁹ Baa ñ n tənun na n ñ koorə u nùn yakia. Ba koo yēro gowa.

³⁰ I ko i n da Yinni Gusunə bəen gberun dīanun suba wəkuru səə tia yiyyewə sere ka dāa marumə. ³¹ Goo ù n kī u ye yakia, u koo yen gee te kəsiawa kpa u maa yen bənu nəɔbun tia sosi. ³² Mεya maa yaa sabenu səə. Yāara? Ketewa? Boowa? Sabe ni ba kpare gesi, wəkuru baateren wəllə Yinni Gusunə u teeru mə. ³³ Wi u sabe ni mə, u ñ koo gəsi te ta wā ñ kun mə te ta kun wā. U ñ maa ka tu garu kəsinamə. Baa ù n ka tu garu kəsina, ni yiru kpuro nu ko n sāawə Yinni Gusunəginu. N ñ koorə bu nu yakia.

³⁴ Wooda yenibara Yinni Gusunə u Məwisi w̄s Isirelibən sɔ̄ Sinain guurə.

**Luda yā takada kū Bisā yāo
Portions of the Holy Bible in the Busa language of
Nigeria**

copyright © 2005 SIM International

Language: Bisā (Busa)

Translation by: SIM

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 9 Oct 2020

8631d380-7d17-5581-abf9-174814e8ccc3